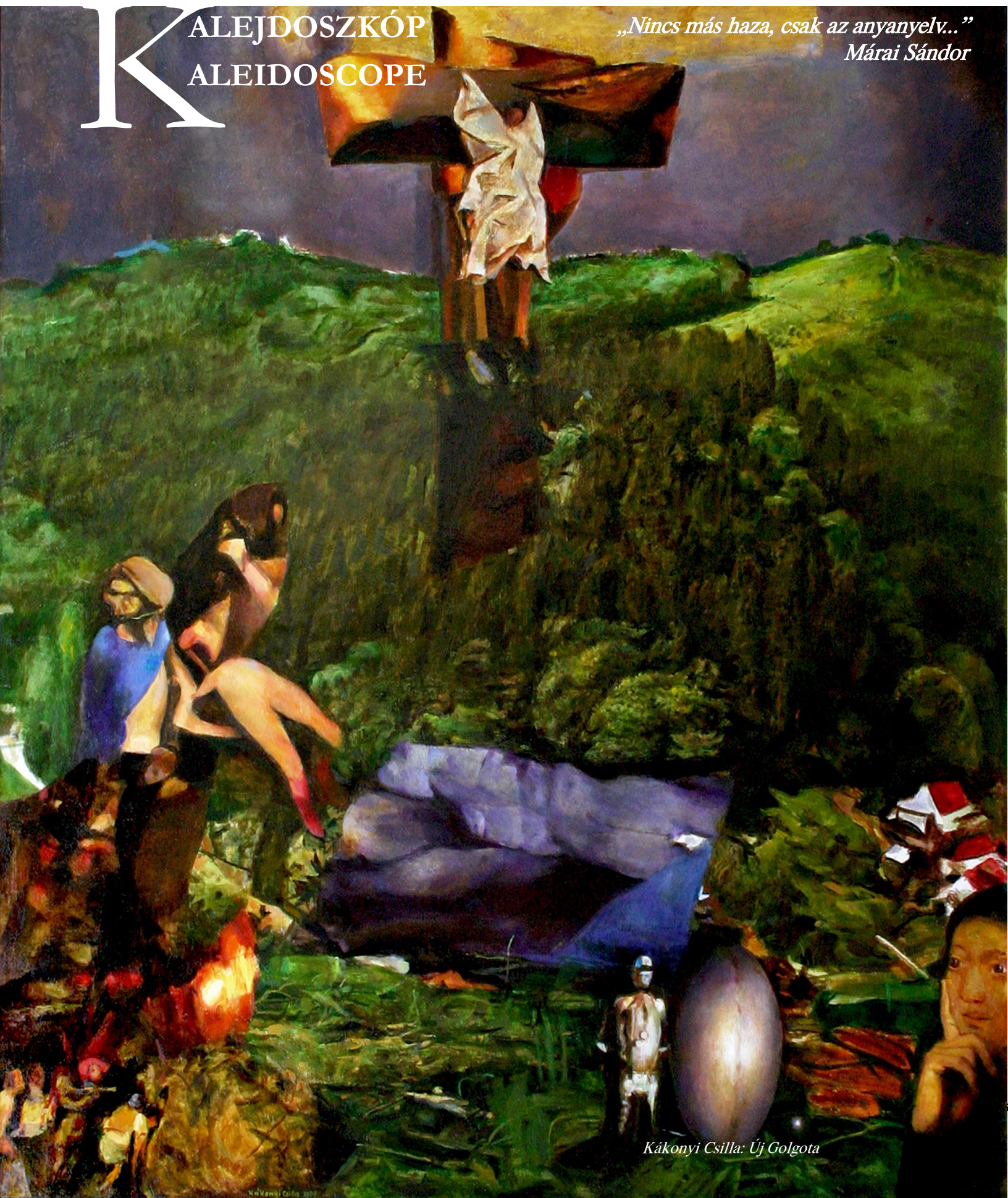

KALEJDOSZKÓP ALEIDOSCOPE

„Nincs más haza, csak az anyanyelv...”
Márai Sándor

Kákonyi Csilla: Új Golgota

corvina

MOBILE

Available on the
App Store

ANDROID APP ON
Google play

THE LARGEST HUNGARIAN CANADIAN
COMMUNITY ADVERTISING NETWORK

416-638-3431

DOWNLOAD FREE APPLICATIONS
[WWW.CORVINADIRECTORY.CA](http://www.corvinadirectory.ca)

Mobile application

iPhone / iPad / Android

Always in your hand

Always up-to-date

Prompt dialing from application

Easy to save phone numbers

Increase your ad's value with logo,
short video of your business

Established 1958

416-596-0297
toms-place.com

190 Baldwin St.
Kensington Market
Just west of Spadina

M-W 10-6
Th-F 10-7
Sat 9-6
Sun 12-5

Tom's Place

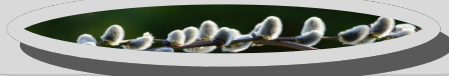
Tom's Place and the Mihalik family have strong Hungarian roots but at the same time are very proud Canadians. Pictured above is Tom Mihalik, with his son Tom Jr., both ready to serve you at Tom's Place. Established in 1958, Tom's Place now offers the biggest selection of suits in North America, all at great prices.

Please visit Tom's Place, one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.
Conveniently located in Kensington Market. 416 491 4631

Designer
Men's & Women's
Clothing for
Over 50 Years

facebook.com/TomsPlaceTO

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

helyett közös vágyunkat hadd tolmácsolja

Áprily Lajos Március c. költeménye, hiszen nagyon hosszúra nyúlt az ideai tél, madár, állat, ember belefáradt már a hideg okozta gyötrelmekbe.

Szép tavaszi napok reményével, az áldott húsvéti feltámadás hitével olvassuk ezeket a vidám dallamokat ébresztő strófákat:

A nap tüze, látod,
a fürge diákat
a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve
s egy ős evoét a fénybe kiált.

Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfejú cinke
víg dithyrambusa: dactilusok.

Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hőkken a hó a hideg havason.

Barna patakja
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy orma,
s zeng – ugye zeng, ugye zeng a szíved?

Dancs Rózsa

**TERJESSZE LAPUNKAT!
MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK, HA
AZ ÉSZAK-AMERIKAI MAGYAR DIASZ-
PÓRA EGYETLEN, KÉTNYELVŰ,
SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJJAL
KITŰNTETETT KULTURÁLIS
FOLYÓIRATÁT OLVASSA!**

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el. A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.

The opinion expressed in this publication are not necessarily those of the publisher.

TARTALOMBÓL - CONTENTS

Orbán Viktor 2015. márc. 15-én elhangzott ünnepi beszéde	2
Budapest on March 15, 2015	3
Savanya István versei - Poems by Steve Savanya	4
Dobos Marianne: „Hát nem ezeket kellett-e...?”	5
Dsida Jenő: Húsvéti ének az üres sziklásir mellett (vers)	7
Döbrentei Kornél... In Memoriam Kubinyi Anna	8
Kabdebó Lóránt: „Bomba rakna jövőt”	9
Savanya István versei - Poems by Steve Savanya	15
Judy Murdoch: 30 - Love in Favour of Ed Gray	16
Ed Gray története a tenisz pályán	18
Dancs Rózsa: Búcsúunk Kaslik Péter Tamástól...	19
Savanya István versei - Poems by Steve Savanya	23
Tatár Etelka: Ki a farkas, ki a bárány...	24
Solti Gizella, a nemzet művésze...	25
Kőműves Kelemen (népballada)	26
Kelemen the Mason (Folk Ballad, transl. By Steve Savanya)	27
Savanya István: Mészáros Kata balladája	29
Nagy Miklós Kund: Még a fák is sírnak...	30
Páskándi Géza: Kusztos Endre grafikái: a szén memóriája	31
Varga Gabriella - Dr. Vencser László: Huszonöt éve indult újra Erdélyben a katolikus sajtó	32
Elhunyt Cs. Erdős Tibor...	33
Bácsalmási István: Közös útkeresés és oktatás közös célok nélkül	34
Szabó Lőrinc: Nyitnikék (vers)	35

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$65.00/year; Foreign: US\$75.00/year

Elnök - **Telch György-George** - President

Főszerkesztő - **Telch-Dancs Rózsa** - Editor-in-Chief

Szerkesztés, fordítás - **Turóczy Tamás** - Editor, Translator

Terjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Szerkesztőségi tagok:

Bácsalmási István (Aurora, ON), Varga Gabriella (Budapest),

Veszely Ferenc (Kamloops, BC), +Kaslik Péter

122 Silas Hill Drive, Toronto, ON, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rozsatelchdancs@gmail.com

Copyright © Kaleidoscope Heritage Club

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review

**A KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy Lexikona
helyesírását követi**

www.kalejdoszkop.ca

MINISZTERELNÖK

Tisztelt Honfitársaim!

Köszöntöm Önöket az 1848/49-es forradalom és szabadságharc ünnepén!

Március idusán szerte a világon sokféle eseményre emlékeznek. Nekünk, magyaroknak azonban mindenkinél több okunk van arra, hogy kivételesnek érezzük ezt a napot, hiszen hosszú évszázadok elnyomása után 1848. március 15-e mutatta meg, milyen életerős és bátor nemzet a miénk.

A népek tavaszán Európa számos városát érte el a forradalom vihara, de csak egyetlen ország volt, ahol nem hunyt ki pillanatok alatt a szabadság őrtüze. Nem hunyt ki, mert egy egész nemzet gyűlt a tűz köré, hogy élessze és táplálja. Amikor ez a tűz lobogott, őszinte örömmel lelkesedtünk érte, és amikor pislákolni kezdett, mi, magyarok Felvidéktől Erdélyen át a Délvidékig, az Alpok lábaitól a Kárpátok hegykoszorújáig egy emberként hordtuk rá a fahasábokat, hogy ismét lángra kapjon.

A magyar szabadság üzenete Pestről, a Nemzeti Múzeum lépcsőiről indult el, de az egész hazában visszhangra talált. Kossuth Lajos sikeres alföldi toborzó körútjain éppúgy, mint Gábor Áron erdélyi ágyúöntő műhelyében. Az azóta eltelt 167 év sok változást hozott, de az akkori igazságok máig örök érvényűek. Ma is úgy gondoljuk, hogy a magyarok szabadságát csak a magyarok vívhatják ki: összefogással, munkával és egyetértéssel.

2015-ben sem kívánhat mást a magyar nemzet, minthogy „legyen béke, szabadság és egyetértés!”

Budapest, 2015. március 15.

Orbán Viktor

Budapest on March 15, 2015 during the official commemoration of the 167th anniversary of the 1848-1849 Hungarian revolution and independence war. The revolution in the kingdom of Hungary grew into a war for independence from the Habsburg rule.

HISTORICAL BACKGROUND OF MARCH 15

The Hapsburg Empire was also challenged in its own homeland by Austrian revolutionists. In fact, the 1840s of Europe was experiencing a widespread revolutionary movement against royalties, striving to form more democratic governments. With little immediate success, but with long term changes and benefits.

In 1848 Hungary decided to take matters in its own hands, as the Austrian rule was far too much pressure, social and financial burden on Hungarians, who did not wish to give sons, husbands away to the Austrian armies to support the international conflicts of Austria, who wished to use Hungarian mother tongue (Magyar) as their official language, and who wanted to have press freedom, and more.

In March 1848, the first Hungarian government was formed, and initially it gained acceptance from the Austrian Emperor, as the Austrian first wished to quench their own local revolution. Once the Austrian revolution was defeated, the Hapsburg Emperor refused to let Hungary go, and the long stretched revolution of 1848-49 began.

The first prime minister of Hungary, Lajos Batthyany was a count, and held his office for just over half a year. When the revolution was defeated by the Austrian Emperor, Count Batthyany, was executed on Liberty Square / Szabadsag ter in downtown Budapest (aged 42). 13 other leaders of the Hungarian revolution and independence war were executed in the town of Arad, Kingdom of Hungary (now in Romania).

SAVANYA ISTVÁN VERSEI - POEMS BY STEVE SAVANYA

VIRÁGÉNEK

Élet mélyén vándoroltam
Virágom, virágom
Sóhajokkal kóboroltam
Virágom, virágom

Szép szavak közt meg-
megálltam
Virágom, virágom
Vigasságot itt találtam
Virágom, virágom,

Irigy lelkek megkívánták
Virágom, virágom
Kertem virulását bánták
Virágom, virágom

Mégis reggel napkeltére
Virágom, virágom
Kitárt karral hullok térdre
Virágom, virágom

Felöltöm a fény palástját
Virágom, virágom
Égre oltom kertem mását
Virágom, virágom.

Aki ott jár mind meglássa
Virágom, virágom
Mennynek nyíló földi társa
Virágom, virágom

Calgary, 2003. február 25.

Calgary, 2002 május 3. →

KÖNNYCSEPP

Ha könnycsepped lehetnék
Szemedben születnék
Arcodon virulnék
Ajkaidon vesznek

Ha sóhajod lehetnék
Lelked mélyén ülnék
Hosszú útra kelnék
Világot kerülnék

Ha járásod lehetnék
Könnyű terhet vinnék
Szellőkön repülnék
Kecses fénynek hinnék

Ha örömed lehetnék
Arcodhoz simulnék
Mosolyodban élnék
Soha el nem múltam

Ha bánatod lehetnék
Válladra borulnék
Vigaszt költögetnék
Új reményre gyülnék

Ha szerelmed lehetnék
Halkan udvarolnék
Himnuszokat írnék
Verseket dalolnék

Ha halálod lehetnék
Utadból kitérnék
Messze elrepülnék
Vissza sose jönnék

THE RIVER

Look at the trees! Leaves come
and go.
Is fate a chance? A pink dom-
ino?
You are here, that's all I know
And I just watch the river flow.

Pondering souls drift in the
void
Carved silhouettes on old cel-
luloid.
You are here, that's all I know
And I just watch the river flow.

What would you say to me
If I asked about eternity?
What would you sing to me
If you saw me dancing by the
sea?

Reach down for me, my sail is
unfurled.
Bless me, oh, Lord, hand me
your world!
You are here, that's all I know
And I just watch the river flow.

CHAIRS, SONGS, FLOW-
ERS AND A WIND

Chairs fell from the sky
Thrones of vanished gods
Midnight drowned the lies
Of holy faced bigots

Songs fell to the ground
Wisdom turned to dust
Chaos swirled around
In hurricaning lust

Flowers of the sun
Ladders of the times
A new anthem is sung
In garden colored minds

The wind sails with the moon
Whistling lullabies
My voice will someday soon
Be waltzing with the stars

FOLK SONG

Sleep oh, little Katie with
a smile
I'll just watch you dreamin'
for a while
Turtle doves a-flying way
up high
Far on angel wings up in the sky

The sun painted a bronze bow
in the east
Calling me to join in his
holy feast
Wild flowers in the meadows
sang to me
About a lonesome wind that
sets me free

Barefoot on a beach I'm
standing still
A voice is chasing me on
a fiery wheel
Playful waves are dancing
at my feet
Life is my sweet glory, my
great feat

On a mountain top I sing
my song
The one that's been my gospel
all along
Solitude will sink in eternity
A tune beyond the clouds
keeps callin' me

Sleep oh, little Katie with
a smile
I'll just watch you dreamin'
for a while
Turtle doves a-flyin' way
up high
Far on angel wings up in the sky

Copyright©2007 Steve
Istvan Savanya

Kubinyi Anna textilművész alkotás közben

DOBOS MARIANNE

„HÁT NEM EZEKET KELLETT-E SZENVEDNIE A KRISZTUSNAK?”

A zsidók nagy húsvéti ünnepe elmúlt. Eleget tettek vallási kötelességeiknek. Mindenki indult hazafelé Jeruzsálemből. Akik ott voltak, azok számára feldolgozhatatlannak tűntek az utóbbi napok megrendítő eseményei. A kereszt a városon kívül... A megrázó természeti jelenségek... A lepecsételt, fegyverekkel őriztetett, de harmadnapra végül mégis csupán az összehajtott gyolcsokat rejtő üres sír híre... Viték magukkal a döbbenet... Nem tudták kicsomózni a rejtélyek szárait... Így hát mi más is lehetett, amiről beszélgethettek egymással útközben. Belátható, hogy nemcsak ők ketten lehettek ezzel így, azt bizonyítja a hozzájuk csatlakozó kérdésre adott rácsodálkozó válaszuk is: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” És a „tudatlan” idegenek, miközben maguk is tele voltak kételyekkel buzgón ecsetelték a „Názáreti Jézus” erényeit. Nem győzték dicsérni a halott Mesterüket, egyben beszámoltak kútba-esettnek hit reményükről. Közülünk való asszonyok ugyan azt mondták, hogy angyalok jelenését is látták... Azt állították, hogy él... De hát ki hisz ilyeneknek... Még ha legalább férfiak mondták volna, gondolják talán magukban.

És ekkor a melléjük lépett férfi kezdett beszélni. De hogyan! Milyen váratlan módon! Nem is merték megszakítani, szavába vágni, csak lángoló szívvel hallgatták, mígnem a falujukhoz értek. Mert ilyen magyarázatot még gyönyörűséggel elhallgattak volna tovább is. A lelki adományt, a vendégszeretet ajándékával próbálták viszonzni: „Maradj velünk, mert esteledik, és lemenőben van már a nap.” Igen, a földi nap körülöttük lehanyatlóban volt immár, de a szívükben a mennyei fényesség most kezdett igazán lángolni, felragyogni.

Akivel találtak, az a rendkívüli ember valószínű a Mesterre emlékezteti őket. Órá, az Úrra, akivel úgy tűnik, hogy akár mind a három éven át együtt vándoroltak. Tanúi voltak csodáinak. Akit most mégis elkeseredetten, szomorú, csalódott szívvel halottnak hisznek. A meghívásuk sem ennek a halottnak hitt, akiről úgy vélték jól ismerték Jézus Krisztusnak szól, hanem az alig vagy két órája találtak vele, hozzájuk csatlakozónak adnak főhelyet a vacsora asztaluknál.

Miért? Mert a szívükhöz szólt, amikor Jézusról szólt. Ne is hagyja abba! Ő mondja el az asztali áldást! Megkínálják a földi kenyérral, amit Ő az élet kenyérével viszonz. Végre: „Ekkor megnyílt a szemük, és felismerték, de ő eltűnt a szemük elől.”

Ez a pillanat sziklaszilárdá erősítette hitüket. Azonnal fel is kerekedtek, visszaindultak Jeruzsálembé... Olyan ajándékot kaptak, melyet továbbajándékozni vittek magukkal. Mellyel a világ összes kincse fel nem ér. Melyet semmilyen világi hatalom, sohasem ragadhat ki a kezükből. Ez a pillanatot az emmauszi nagy kegyelem pillanata. Ezt a kegyelmet, a Feltámadottba vetett hit megszentelő erejét kérjük

imáinkkal magunknak és a ránk bízottaknak. Testvéreinknek. Azért könyörögjünk, hogy Urunk olyan keresztényeket, papokat és szerzeteseket küldjön az utunkra, akik a legnagyobb szeretettel tudnak beszélni a Mesterről. Akiknek iránta való, és általa kapott, az emberek iránti szeretete példaértékű legyen nekünk is.

Az emmauszi úton elhangzott vigasztaló-magyarázó szavak az elkeseredett két apostolhoz, Jézus Krisztus szentbeszéde volt.

Az első róla szóló nyilvános prédikációt pedig Péter apostol mondta Pünkösdkor. A Szél zúgásának hallatára verődött össze akkor a Jeruzsálemben tartózkodó zsidók tömege.

Ma harangszó hív a szentmisére, hogy hallgassuk Isten igéjét, mert a pünkösdi csoda állandó lett. Pünkösöd van az egész világ sok millió templomában, ahol a föld minden nyelvén ugyanaz a tanítás hangzik. A Szentlélek érkezni akar, és rajtunk múlik, hogy sietünk-e elé. Az apostolok egyetlen nyelven beszéltek, és mégis értette őket mindenki. Az Atya nyelve, az emberi szív anyanyelve. Jézus Krisztus nyelvén, melyen a tanítás történik ma is megérthetjük egymást.

„Nekünk keresztényeknek örömhírünk van, mégpedig egyetlen nagy örömhírünk: Krisztus feltámadt! Ezt az örömet adja meg Isten mindenkinek, aki ma velünk ünnepel, és azoknak is, akik ma még nem tudnak velünk ünnepelni, de akiket Isten ugyancsak ebbe az örök boldogságba hív.” (Erdő Péter)

Amikor Jézus az Atyához fordul főpapi imájában, közelgő kereszthalála dacára biztonsággal szól eljövendő egyházának diadaláról. Kereszten kitért karja ma is azt mondja, hogy lándzsával átdöfött Szíve nyitva áll mindenki előtt. A tanítványokért könyörög, és az ő lelkeket nyerő fáradásuk által hívókért. „A dicsőséget, amelyet nekem adtál, átadtam nekik, hogy egy legyenek, ahogyan mi egy vagyunk.”

Ez a dicsőség nem külső pompa. Az a dicsőség ez, amelyet az imádkozó Krisztus gondol és továbbít az embereknek, amikor a keresztény a test vagy a lélek, esetleg mind kettő, mert néha együtt járnak, legmélyebb fájdalmát, legszomorúbb óráját éli, és ekkor kimondja bátran, hogy ne az én, hanem a Te akaratod legyen!

A Megváltó szeretet tetőpontja, hogy örök dicsőségét is megosztja a megváltott emberekkel. Ezért: „Föl a szívekkell!” „Sursum corda!” Föl az égi magasságokba, bármilyen sötét éjben járva is.

Azt, hogy mit kíván Krisztus, hogy mit eredményezzen a tanítása, azt félreérthetetlenül megmondta: „...hogy a szeretet, amellyel engem szeretted, bennük legyen és én öbennük.”

A szentek „Da mihi animas!” „Adj nekem lelkeket!” vágyódása ebből a szeretetből származik. A kicsiny emberi lélek így lehet rokon Krisztus nagy lelkével.

Plugor Sándor grafikája

A mi imáinkban, ha őszintén vizsgáljuk meg azokat, igen sok a fogyatékoság. Gyakran nem tudunk a földi dolgoktól elszakadni, hogy emelkedjünk az örökkévalók felé. Imáinkba sok a földies érzület, amikor a földi javakért, vagy más világi dolgokért könyörgünk.

„Uram, taníts meg minket imádkozni!” – kéréssel kell fordulnunk az imádkozó Üdvözítőhöz.

Az igazi imában nincs a farizeus dicsekvése, az a vámos szükségessé alázatos könyörgése. Az ima lírai képei természetfölötti képek.

A magyar nép „...századokon át paptalanul...” is imádkozott. Archaikus népi imádságait írástudatlan parasztságosok adták át, nagymamáról unokákon keresztül.

Isten Szolgája Kelemen Didák is ilyen körülmények között

lévő hazának minden falujába álmódott, és többet épített, mint Miskolcon is templomot és mellé iskolát.

Azt hiszem, szerencsésebbnek mondhatják magukat azok a mai miskolciak, akik most tartoznak a minorita plébánia hívóinek körébe. Ott „nevelődnek”. Várva a „Felülről jövő erő”-t. Várva, hogy a Szentlélek egészen birtokába vehesse a szívüket. Hogy napról napra egyre jobbá és jobbá változzanak. Úgy növekedjenek erőszak nélkül, csendesen, mint a szántóföldön a vetés.

Él közöttük egy lengyelhonból húsz éve érkezett szerzetes, a plébános, aki nem elégszik meg a szentmise igei részében naponta, misénként meg-megújuló szövegeket formálni a hívők számára, hanem le is írja a szentbeszédet, meditációkat, imákat, ájtatosságokat, és immár könyv alakban, harmadik kiadásban hozzáférhetővé teszi számukra. A borítókra kattintva olvasható méretet kapunk Kettős öröm és dupla gyönyörűség ez a szöveg: a szerzetesi hivatást felvállaló papnak hiteles szavú elmélkedését adja.

És az anyanyelvet egy másik nemzet kötelékében megismert embernek a megtanult nyelv szépségeire való rádöbbenésének örömét is közvetíti számukra.

Istenközelséget és nyelvi közelséget egyként teremt könyve által.

Hogyan is mondta Jézus: Ha ketten hárman közületek együtt imádkoznak, én ott vagyok veletek. Könyveivel Bogdán atya minden egyes olvasójának ezt a közösséget teremti meg. Amikor önmagában elmélkedik valaki a könyvek segítségével, akkor sem marad egyedül. Akkor is ott érezheti maga előtt a prédikáló papot, és maga körül a szentmisét hallgató, vagy az imaórát tartó gyülekezetet.

Végezetül, és a századokon átívelő népi imákra is emlékeztetően:

„Erős imádságnak” nevezik az adatközlők az archaikus imádságok közül azokat, amelyeket különösen is „hathatós” imádságnak tartanak az öreganyák, a „tudós” öregasszonyok. Ezeknek az imáknak általában hasonló tartalmú záradéka van. Áldás, és ígéret.

Választottam közülük. Kérve, hogy az Ájtatosság gyűjtemény forgatója az Istennél kegyelmet, az embereknél pedig szeretetet, megbecsülést találjon, s halála óráján megmutakozzon neki Szűz Mária, angyalok seregével kérje Fiát a lelkéért, és engedje be a mennyei királyságba.

Vagy versben fogalmazottan, de hasonlóként teljesebben, ahogy „Jézus mondja:

Ó, drágalátos anyám! Az való igaz álmom,

Aki majd erről az álomról megemlékezik és magánál hordja, Minden gonosztól meg lesz szabadítva, nem hal meg hirtelesen, (Nem fog erről a világról a szent Oltáriszentség nélkül távozni,

Én és te anyám az utolsó órájánál leszünk, lelkét a Mennyei Királyságba visszük. Adja Isten ugyanazon Urunk Jézus Krisztus által Az üdvösséget megnyerni. Ámen”

<http://mkdsz.hu/content/>

DSIDA JENŐ

HÚSVÉTI ÉNEK AZ ÜRES SZIKLASÍR MELLETT

Sírod szélén szinte félve,
iszonyattal üldögélve,
ó - mekkora vád gyötör,
mardos, majdnem összetör:
mily látás a kétkedőnek,
törvény ellen vétkezőnek,
hogy üres a sírgödör.

Nyitott sírod szája szélén
sóhajok közt üldögélvén
szemlélem bús, elvetélt
életemnek rút felét
s jaj, - most olyan bánat vert át,
mily Jacopo és Szent Bernát
verseiből sír feléd.

Nincs gonoszabb, mint a hitvány
áruló és rossz tanítvány,
ki az ördög ösvényén
biztos lábbal, tudva mén:
szent kenyéren nőtt apostol,
aki bűnbe később kóstol, -
Krisztus, ilyen voltam én.

Amit csak magamban látok,
csupa csúnya, csupa átok,
csupa mély seb, éktelen,
testem oly mértéktelen
volt ivásban, étkezésben,
mindenfajta vétkezésben
s undokságom végtelen.

Ó, ha tudnám, megbocsátasz,
s országodba bebocsátasz,
mint szurnám ki két szemem,
mint vágnám le két kezem,
nyelvem húznám kések élén
s minden tagom elmetélném,
amivel csak vétkezem.

Bűneimnek nincsen számok.
Mindent bánok, mindent szánok
és e sajtás, mely gyötör
nem is sajtás, már gyönyör.
Hamuval szórt, nyesett hajjal
ér engem e húsvéthajnal
és az üres sírgödör.

Bámulok a nyirkos, görbe
kősziklába vájt gödörbe,
bénán csügg le a karom,
tehetetlen két karom...
Te kegyelmet mindig oszthatsz,
feltámadtál s feltámaszthatsz,
hogya én is akarom.

Lábadozó régi hitben
egész nap csak ülök itten.
Lelkemet nagy, jó meleg
szent fuvallat lepte meg,
lent az odvas, szürke barlang
mélyén muzsikál a halk hang,
ahogy könnyem lecsepeg.

Az én Uram újra él most,
országútján mendegél most,
áprilisban fürdik és
aranyozza napsütés,
ahol lépked, jobbra-balra
ezer madár fakad dalra
s ring, hullámzik a vetés.

Éneklő sok tiszta lánnyal,
liliomos tanítvánnyal
nem követlek, Mesterem.
Majd csak csöndes estelen
indulok, hol vitt a lábad,
földön kúszom könnybe lábadt
szemmel, szinte testtelen.

Fennakadva túskeágon,
éjsötét nagy pusztaságon
étlen, szomjan vágok át,
nagy hegyeken vágok át,
mint eltévedt eb szimatja,
mely halódva is kutatja
vándor ura lábnyomát.

S közben dalolok az égről,
pálmás, örök dicsőségről,
vonszolván földdel rokon
testemet a homokon
s így ujjongván, nem is érzik,
hogyan sajog, hogyan vérzik
rögbe horzsolt homlokom.

Mert az égi útnak elve:
kúszva, vérzön, énekelve,
portól, sártól piszkosan
menni mindig, biztosan...
S kopjék térdig bár a lábam,
tudom, az ég kapujában
utólérlek, Krisztusom!

IN MEMORIAM KUBINYI ANNA (1949—2015)

KUBINYI ANNA MÉLTATÁSA A SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJ ÁTADÁSAKOR

Laudációt írni-mondani nem könnyű. A pusztá dicsérgetés talmi. Minél nagyobb talentumú művészt méltatunk, annál nehezebb. Egyensúlyt kell találni, teszem fel egy születésnap köszöntő, és akár egy végbúcsúztatás között. Mert az érdemek felsorolása közben önfeledten átcúsúzhatunk egyik vagy másik végletbe, bár nem az lett volna szándékunk. Tapintható példa erre, az a valamikori 92 éves pápa, akinek születésnapját ünnepelték. A köszöntőt egy közismerten, a Szentatya tisztségére vágyó, ambiciózus bíboros mondta, felsorolva az égi helytartó minden érdemét múlt időben. Célozván, Őszentsege most már megérdemelten járulhat az Úr színe elé. A pápa türelmesen végighallgatta, majd szelíden annyit válaszolt: köszönöm fiam a szép szónoklatot, de azért ne sürgessük annyira a Gondviselést.

Szerencsére itt és most, és még azon is túl, Kubinyi Anna személyében a lüktető, a teremtő erejű életet magasztaljuk fel, dicsérfjük, a zeniten állhatatosan fényeskedő tehetség napját. Ezt a ragyogást nem tudja magába fojtani, elnyelni semmiféle univerzumi fekete lyuk. Megvallom, töprengtem, vívódtam, hogy a legméltóbb, legpontosabb szavak szülessenek bennem, hogy felnőhessek a nagylászlói mondathoz: „Műveld a csodát, ne magyarázd”, hogy Kubinyi Anna lényegét a legkifejezőbben ragadjam meg. Tudom, a legmélyebb titokhoz nem lehet hozzáférni, csak érinteni nemes horzsolódások árán. Csak termékenyítő barázdák adódnak az életben. Megkísérlettem, elvégre nem mindennapi szellemiséget, átható erősségi üzenetet magába sűrítő – innen a megemelt rangja – művészeti díjról és díjazotról kell szólnom. Ez esetben is díj és díjazott egymást erősítik, hitelét növelik. Idén Kubinyi Anna textilművész érdemelte ki a Szervátiusz Jenő nevét viselő alapítvány kuratóriumának döntése alapján a kitüntetést. Súlyát, távlatos röpitő erejét a garanciát túl a művész kvalitásain az odaítélők – élükön Szervátiusz Tibor alapító, és Szervátiusz Klára elnök – személyes igényessége, erkölcsi, jellembeli korrektsége szavatolja. Ennek az ideje soha nem jár le. Mert soha nem szolgáltatják ki olcsón politikai játszadozások kényére, kedvére. Nem tudták, mindenkori nímándok sem negligálni, lejáratni, korrumpálni, sem felhigítani, mint annyi állami elismerést – ez nem az – köztük akár a Kossuth-díjat is, amelyet a mindenkori politika patikamérlegnek dekáznak ki. És sokszor szemet szűrőan, erkölcsi érzéket sértően érdemteleneknek is osztják. Egyszóval a kitüntetetteknek egy része elkoptatja a díjak erkölcsi művészi patináját.

Kubinyi Annát méltatni megtisztelő tisztem. És benső parancsolatos kötelezettségem is a valódi tehetség előtti főhajtás és felmutatás nevében. Kivált egy olyan országban, ahol a szellemi élet zömét többnyire hivatalosan is támogatott silányság jellemzi. Irigység és középszer. Igen, egy hajót elsüllyeszthetnek a patkányok, felzabálják minden mérész megújhódás gyökerét. Talán az ízlik étvágyuknak, ami nekik nincs. És mi az, ami van: katartikus művek helyett gagyi, ócskapiacra termelés, tisztátalan, standokon kalmármódi helyezkedés, tolakvás, törtetés, terrorisztikusan dominánssá tett rossz ízlés, eszmei kiüresedés, magyarság és hazatagadás.

Történelmi szerencsénk: ez nem mindenkire érvényes, ha az lenne már régen kiirttattunk, kihaltunk volna. A nagy többséget nem kezdte ki a lelket megrohasztó kór. Mikor e sorokat rovom, minő mágikus egybeesés, a Vörösmartyt citálom: *Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég*, tiszták a szemek, a szívek. A székelyek nagy menetelését az autonómiáért közvetíti a Duna TV. Még hogy Dunának Oltnak egy a hangja? Vonulnak hosszú konok sorban az atyafiak és családjaik, szent súlyként viszik az óriás Székely Zászlót, amely számomra hosszában, szélteben beteríti Csaba királyfi Csillagösvényét, feléri a Himaláját, messzire mutatva lobog fent a világ tetején. Az életük árán is kitzte társával Kiss Péterrel együtt a Székelyföld szülötte Eröss Zsolt. Igaza volt Kosztolányinak, a zászló nem csupán bot és vászon, noha alkatrészeit tekintve az. Mitől, hogyan születik meg, terebélyül mássá, többdimenzióssá? A bot önvédelmi, ha kell támadó, sőt testvérgyilkos fegyver. Őszköz, és nemcsak Káin és Ábel egymásra fenekedésében. Előle nem lehet elrejtezni a rengetegben. És maga a színekkel agyonkarcolt vászon is textília. Lehetne akár Batthyány véres inge, vagy édesapám és az őseink golyó szaggatta, lovagkeresztel ékített zubbonya, avagy a pesti forradalom lyukas zászlaja. Képzeteket keltő s azokkal benépesíthető minden anyag, ahogyan a matériát Kubinyi Anna megműveli. Torokszorító megrendülést kiváltó szimbólumrendszer ez, amely mindenki magyarságát valló és vállaló emberhez eljut. Többet okozva, mint lehajtott fejű, alázatos, csöndes tudomásulvétel.

Oly korszakokban éltünk, amikor nagyjaink egy része pusztá léte megőrzése miatt emigrálni kényszerült. Vagy saját honában belső emigrációba menekült. 1711, 1849, 1945, 1957 és aztán a mostani megélhetési emigrálás. Az előzőeknek a haza mást jelentett, mint a maiaknak. Például egy Zilahy Márai, Wass Albert és még folytathatnánk a fájdalmas sort utolsó pillanatáig kínlódott, kínoztatott a honvágytól. Teli bőrönddel mentek el, és nem jöhettek haza. Amikor lehetett volna, már késő volt. Kubinyi Anna, mint a legtöbb nagyra hivatott alkotó, eget kért, tért követelt, hogy ne ölje meg az itthoni középszer, értetlenség, fanyalgás. Hát elment e kietlennek vélt hazából, látszólag kiesőbb vidékre. Ám ez a kirándulás hosszú távon kevésnek bizonyult. A génjeibe vésett – rovásírással? – parancs-

nak engedelmessé, az eltéphetetlen köldökszínór lasszója-hoz kötve, teli újdonsült tervekkel, ambíciókkal, visszatért. Mert nem kívülről, hanem belülről akar világot hódítani. Ilyen nemes foglalat Kalkuttában megrendezendő novemberi kiállítására. Visszahívta az anyaföld, a „hazának rendületlenül légy híve oh magyar” kategórikus imperatívusza vezette el a gyökerekhez, amelyekben felkerengenek például az eredetmítoszok is. Feltör diadalmasan a magosba, - ahol a hazának kellene lennie - az általa formázott Turulmadár. Ez nem a picassó-i demagógia kóciával kitömött békegalamb - sütegetik is minden nyáron - de nem is tartozik ez a sólyom az Assisi Szent Ferenc jámbor jószágai közé. A Kubinyi Anna röptető erejű kezéből tör ki az örökké üldözött, rebellis Kerecsen.

Jacques Pevert szerint az az igazi művészet, amikor egy fehér rajzlapra, akár sírkőhátra megálmodott, rajzolt madár, annyira madár, hogy kitör a behatárolt síkból és elemelkedik. Mindig ott marad, és soha nincsen ott, de látjuk. A Turul mindig velünk van, oh hányszor volt képes felszárnalni a magyarokkal telített tömegsírokból, és nemcsak tatárdulás, Mohács, vagy Délvidék, Felvidék és Románia, vagy éppen ötvenhatos kátránypapíros, arccal a földre kapartak el, mésszel leöntött döggödreiből, de a Don mellől, a kitelepítettek sorsából, az agyonlöttek, a harctéren hősi halált haltak utolsó szívdobbanásából, a börtönben felakasztottak végső kiáltásaiból:

„A hazáért mindhalálig!”

Ezt is cselekszi művészete páratlan klassziséval Kubinyi Anna, a halálból feltámadást megörökítő textíliákon. Teheti, sorsa van, hiszen sokféle talentummal halmozta el az Isten. Lehetett volna keramikus, grafikus, ám ő erre a pályára vezéreltetett. Megrendítő, hogy a maga művészi eszközeivel megidézi Kőrösi Csoma Sándort, akit Szervátiusz Tibor, az alapítvány alapítója, éveken át szeretett volna megmintázni. A nagy kő most is kint áll az udvarán, naponta megsimogatja, de hogy kiszabadítsa belőle a magyar óriást, ellehetetlenítették. A súlyos kő hiánya és a textília tündér könnyedségnek látszó világa bennem kiegészíti egymást, mint a törzsi vérszövetség. És ami van, megszületett, az megtermékenyíti az irgalmatlan nincset. És akkor ide hivatott Kubinyi által Tagore is, a bölcsesség, a mértéktartás, a letisztult gondolat egyetemese. Megengedheti magának a szelíd türelmet, mint Ghandi is, hiszen sokaságban él, bőven akad utánpótlás. Tanulunk kéne belőle, ám kevesen vagyunk s ez más megállapítást szül. Berzsenyi mondá nagyon is megélt tapasztalatokkal: „*Nem sokaság, hanem lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat.*” Ez volna a minőség forradalma. És ez a magyar fátum, hogy mindez vonatottan következik be. De bízunk a magyar civil békés tüntetésekben. Higyünk a jövőbeli nagy Székely Vágtában is. Meg fog történni, mert évszázadok, évezredek óta őrzi magát az a csöppnyi, csángóul mondva morzsa mustármag, amely szétmorzsolhatatlan, köztük így Kubinyi Anna is, erjesztő, új gondolatokra sarkalló ereje töretlen, mint ahogy elhivatottsága is, mert, és éppen ezért a költővel szólva, *Anna örök.*

DÖBRENTÉI KORNÉL, 2013. október 31.

KABDEBŐ LÓRÁNT

"BOMBA RAKNA JÖVŐT"

Elgondolkozás Simon Attila Magyar idők a Felvidéken 1938–1945 című könyvének olvasása közben (részletek)

Voltam a bécsi Belvedere palotában. Két történelmi döntés színhelyén. De én már azok közé tartozom, akik elmondhatják: „veszítve szeretünk csak igazán, / döbbsenten”. Az a nemzedék vagyok, amelyik közvetlen a második „nagy háború” utáni tájékozatlanságban a földrajz órán nem közgazgatási térképek alapján tanultunk, hanem csak hegy- és vízrajzi térképeket kézbe kapva. A Kárpátok barna színű láncolata, és a körbezárt medence zöld színe nem politikai államhatárokat szimbolizált, hanem csak ki tudja mióta létező természeti valóságot. Mindenképpen még ember előtti világot. A természetnek ez a földrajzi képe az emberi történelemmel mérve változtathatatlan tény. Ehhez képest határok? közgazgatás? Tologatható, átalakítható. Apáink nemzedéke már elszenvedte a trianoni összeomlást - egy ilyen ember alkotta átrendeződést. A mi életünkben ezt már csak megismételték.

Két barátom is, iskolatársaim - utóbb szintén bölcsészhallgatók velem együtt - gyermekkorukban Gyöngyösön, majd Miskolcon kassai menekültek voltak. Az egyiknek apja, későbbi szegedi professzor, legendás tankönyv írója, dékán, gyermekkoromban a látásomat mentette meg, mikor szomszédunk, egy szintén leendő egyetemi tanár és dékán fia kezéből elrepült edényke okozta sérülés - az antibiotikum kora előtt vagyunk! - következtében gennyes fertőzés támadta meg szememet. Ott ülök a vizsgáló székben, szemem fölül vér, genny, fertőzés fröcsköl egy vesetálba. Biztos állást hagyott ott bizonytalanért pár évvel korábban, hogy aztán minden adandó visszamenekülési alkalmat elfogadjon, biztos tető alá vezetve családját. Megmozdult pár évre a magyar etnikumú politikai földrajz, hogy annál fájdalmasabb sebeket hagyjon bukásával maga után.

Az első döntés, 1938 őszén, követve az Európán osztozó müncheni osztozkodást, a Felvidék magyar lakta területeit adta vissza. Vitatható módon és vitatható formában. Jogot szolgáltatott, de igazságot nem tudott. Hat évre? Politikailag feltűnt nagyhatalmak döntésére bízva. Hatalmakéra, akiktől akkor már a világ jobbik része csak menteni akarta magát. Fasiszta és náci külügyminiszterek akarától függően alakultak új politikai határvonalak. Akik közül az egyik, a háború végi meghasonlásban saját hatalmának kivégzettje lett, a másikat pedig a népek nürnbergi igazságszolgáltatása ítélte el, végezte ki. Minket, kisiskolásokat pedig kivézényeltek a moziba, nézzük végig megsemmisítésüket. Még ma is a hidegráz az emlékeztető. Talán azóta nem szeretem a mozielőadásokat. Utólag visszatérintve azt érzem, jobb lenne, ha meg sem történt volna ilyen formában a bécsi döntés, ha nem következnek be „az első bécsi döntés és következményei”, miként azt Simon Attila könyvének alcíme jelzi. Mert akkor Magyarország nem köteleződött volna el kártékony és hál' Istennek vesztes hatalmak mellett, és nem került volna a Csehszlovák Republika és a Magyar Királyság közötti rend-

szerkülönbözetek kihangsúlyozódására sor. Erre az összevetésre ugyanis már akkor került sor, amikor az egyik államalakulat sajnálatosan megszűnt létezni. Az a Csehszlovákia, amelyik közép-európai mérték lehetett korábban, éppen a területrendezéssel egyidőben megszűnt létezni. Akkor már körülöttünk mindenütt bekövetkezett a hasonló katasztrófa. A bécsi döntések egyidőse a zsidó törvények elkezdődésével, hamar követte őket a második nagy háború, kiegyenlítődsre már sem igény, sem lehetőség nem maradt. Mi megvalahogy a bűnös nép emlékezetét hordozzuk ekkortól magunkon. Pedig mi mindenestre csak veszítettünk, még átmeneti látszólagos nyereségünkkel is. Utóbb ugyanis mindent visszavettek, és még egy világhatalmi diktatúra, a kommunizmus hatalmi körébe is besoroltak. Ideológiát is ránk kényszerítettek, nemcsak a Trianon óta hordozott nemzetvesztést. Ha volt politikus, aki ennek (és az ezt követő, Erdélyt érintő szintén felemás, második bécsi döntésnek) súlyosan ellentmondásos voltát átérezte, az Teleki Pál lehetett, az első döntést végigasszisztáló Imrédy bukása utáni miniszterelnök, aki megpróbálta volna kiegyenlíteni az anyaország és a visszacsatolt területek közötti különbségeket. Légüres térbe került, nem volt mit kiegyensúlyozni. Végül is levonta a mindebből fakadó következtetéseket. Öngyilkosságában előképét látom a határainak pár év múlva bekövetkező visszarendeződését követő ország nemzeti öngyilkosságának.

Nem Teleki kiegyenlítő-összehangoló akarata győzött. Jaross Andor felvidéki politikája bizonyult „korszerűbbnek”, mely kiélezte a különbségeket, majd a német megszállás után az egész ország belügyminisztereként a tragikus meghasonlás levezenyelőjeként átkos emlékezetűként maradt az utódok tudatában. Végül is nem lehetett kiegyensúlyozni a republika és a királyság közötti sokrétegű társadalmi és gazdasági különbségeket, légüres tér keletkezett körülöttünk már a kezdetektől: ahelyett, hogy reménykedni lehetett volna valamilyen összefésülődésben, kitért a világháború, Magyarország belekényszerült a részvételbe, és a vereség után minden megint a visszájára fordult.

Ennek következtében a visszatért területek a két háború közötti békebeli republikával szembesültek, az etnikai rendeződéskor éppúgy, mint a győztes szövetségesek jóvoltából elkövetkező visszarendeződéskor. És nem annak teljes felbomlásával. Mert ami Magyarországon történt, az bekövetkezett a korábbi Csehszlovákia maradvány-részeiben is, zsidó-kérdés, háború nemcsak itt, hazánkban fogadta pusztító hatásával a visszatért részeket, egész Európát hasonlóképpen végigpusztította. De akik idekerültek, és túléltek az eseményeket, tudatukban azt őrizték, hogy ez csakis a magyarországi léttel azonosítható. És ez a látszat figyelmen kívül hagyta, hogy sajnálatos módon a magyarországi határrevízió egybeesett az egész Közép-Európára kiterjeszkedő, a náci-szuggesztíóra vezényelt „örségváltások” időszakával. Magyarország a maga „Kállay-kettősével” megalázó módon, nem egyszer még előre is sietve (lásd Kőrösmezőt, majd a munkaszolgálatokat!), de talán a legtovább tartotta a térségben az emberek etnikai megsemmisítése ellenében a mene-

külések rejtekútjait. Korai megjelenési formákat is, sajnos!, kipróbálva, mégis legutoljára nálunk teljesedett be a népirítás, sőt azt is sikerült egyszer – hatalmi szóval! – meg is fordítani. Személyekben megnevezve a végzet végrehajtóit: az eredetileg angol orientációjú Imrédy érthetetlen pálfordulásával, a Felvidéken pedig Jaross meghatározó szereplésével, a hatalom egységes gyakorlásának megosztásával. Magánvéleményem: Horthy vesztét nem „diktatúrája” okozta, hanem éppen egyfajta, velük szembeforduló ütőképes diktatúra megszervezésének elmulasztása.

Simon Attila nagyszerűen összegező könyvét olvasva rájövök, hogy mennyi mindent feltártak mára erről a korszakról a felvidéki tudós történészek. Kiegyensúlyozottan, okos mérlegeléssel. Éppen ezért lehetett Simon Attila könyve mostanra eligazítóan összefoglaló és elgondolkodtató olvasmány. Pontos és alapos történészként jól ismeri a korszak eseményeit, vonatkozásait, veszélyeit. Írásmódja a két háború közötti magyar szociográfiai írók munkásságára, a *Puszták népére* és Szabó Zoltán, talán pedig Erdei Ferenc munkásságára emlékeztetően. Olvasmányos, elgondolkoztató. Mindegyik témáját egy-egy konkrétan megérthető, érzékelhető-átélhető jelenettel vezeti be. Ugyanakkor a fejezetek kidolgozásában egy nagy tapasztalatú történész tárgyi pontosságra törekvő fogalmazása van jelen. Megbízhatok benne, tudom, minden megállapítása alapos kutatómunka eredménye. Saját, vagy hitelt érdemlő helyről származó kutatás összegezése. És mérlegelése. Kiindulása Márai korabeli tájékozódása. Én még mellé tenném a költő Szabó Lőrinc reagálását. Két korabeli versét idézem fel. Benne az öröm fellángolását, de ugyanakkor Európa-féltését is követhetem. Miként az a versek kései önkomentárjaiból kiderül. Ritka szerencsés szövegüniverzumbéli pillanatok szembeállítás. Egy történelmi helyzet létrejöttének in statu nascendi bemutatása, majd veszteségei utáni számvetése.

Szabó Lőrincnek két verse kapcsolódik a történész Simon Attila által tárgyalt korszakhoz. Az egyik a bécsi döntés váró és latolgató honpolgárok izgalmi állapotát mutatja be. A versnek ez a felvezetése elemzi azt a pszichológiai helyzetet, amely az országot magával ragadta. A várakozásról szól, amelyet kivédeni nem lehetett. Ekkor már el kellett fogadni minden jövőbeli következményével együtt a döntés formáját és tényét. A vers másik része a döntés utáni hangulat szintén megkerülhetetlen örömét éli át. Mindkettő olyan nyomással nehezedik az akkori kortársakra, ami alól nem lehetett volna kivonnia magát semmilyen belső erőnek. Ezért hiányolom a versek megidézését a könyvből, mert éppen a pszichológiai megpróbáltatást érzékeltető leírás marad így ki belőle. *Az első döntés:*

Minden házban ott ült, mint a napi gondok,/ minden szívben-agyban ott sajgott, szorongott,/ minden percet úgy betöltött már a roppant/ várakozás, mintha minden pillanatban/ fölcsaphatna a láng, az akna a mélyből/ s bomba rakna jövőt tűzből, vasból, vérből:/ hat héten át mérte napra-nap a végzet/ csikorgó mérlegén újra ezt a népet,/ ég s föld között himbált a remény s a kétség./ s mint apa szive a gyer-

mek születését,/ úgy vártuk a jövőt, az élet parancsát./ Most vagy soha! Tudtuk: fegyver vagy igazság!/ S mint az északi fény az éj nagy gyászában,/ felragyogott a hír... És utána: láttam,/ utána: hallottam, utána: éreztem:/ a hazát éreztem zsidoborgó testemben,/ azt az uj tizedrészt, mely, mint levágott tag,/ a zsongó sebekbe lassan visszafordadt:/ a hazát, ahogy még soha, a szent földet,/ erdőket, folyókat, amint visszajöttek,/ hegyek csontját, mezők meleg hús-ruháját,/ s mire a városok lélegzete átjárt,/ véreben vérükkel már úgy csókolóztam,/ ahogy a halállal fogok csak a porban,/ s kint az utcán minden tizedik emberre/ úgy bámultam, mint egy drága ujszülöttre,/ apára, fiúra, akit sose láttam,/ édes testvéremre, akit megtaláltam:/ hogy kilombosodott egyszerre a család! Megnőttünk az őszben, mint tavasszal a fák./ Mit hoz még a tavasz, ha az ősz ily gazdag! ...Félve, sűgva mondom: hozzon igazabbat,/ hozzon jobb világot... Mint a síri Lázár,/ káprázik a lélek a feltámadásnál.../ Káprázik... De így is forrón süt felétek/ s mindazt várja, ami még jog és ígéret! (1938)

A költő utóbb, az ötvenes évek közepe táján a *Vers és valóság* önmagyarázatában egy lényeges mondattal zárja visszaemlékezését: „Történeti esemény, a müncheni (vagy bécsi?) döntés fölötti öröm. A társadalom (Budapest népe) minden szervezés nélkül estére felment a Szent György térre, ott a miniszterelnökség erkélyéről valaki, talán Imrédy, kihirdette az eredményt és beszédet mondott. Napokon át boldog lázban égett egész Magyarország. Nemcsak a részleges eredménynek, de annak is örültünk, hogy nem kerül sor fegyveres összecsapásra.” Az öröm nemcsak a döntés látszólagos eredményének, de egyfajta bizonytalanság, háborús konfliktus elodázásának is szólt. Hiszen egy háború mindig két- esélyes, még győzelem esetén is véres. És különben is Simon Attila könyve többször is hangsúlyozza a látványoskiábrándító különbséget a jól felszerelt csehszlovák hadsereg és a biciklivel, primitív tankokkal érkező magyar katonák között. De erről már Churchill háborús emlékiratában is olvashattunk megjegyzést, amikor hibáztatja a müncheni egyezmény önfeladását az erős honvédelemmel rendelkező Csehszlovákia esetében (szemben a gyenge harci erejű lengyelekért való kiállással).

Ekként is magyarázható a vers legizgatóbb poétikai eseménye, amelynek során ezt a versben végül is kívülről szemlélt eseményt a költő legbelsőbb létélményével kapcsolja össze: „véreben vérükkel már úgy csókolóztam, / ahogy a halállal fogok csak a porban”. Külső esemény? A nemzet pszichikai leírása e két verssorban alakul át belső, poétikailag is felváltott létténné. A háború félelmetől való felszabadulást a várt nyereség kilicítálásának áldozatos izgalmaiban érzékeli. Költői „házi feladat”? A visszavonhatatlan vállalás tudatosítása. Amikor Szabó Lőrinc – nagyon ritkán! – úgynevezett nemzeti témát vállal poézise számára, mindig a kétségbeesés és bizonytalanság szavát hallatja: a háború alatt az ostromra várva, a Vár romjait látva, a berni vereségben saját és a nemzet vesztes sorsát átérzve, majd pedig

a *Meglepetések* hullámzó 1956-os ciklusát formálva.

Hat év, írja a történész a bécsi döntés következményeit taglalva. És mit ír a költő 1945-ös *Naplójában*? „Írom itt ezt, azt... Reménytelen! Úgy szét vagyok zilálva, verve! Mióta már? Amióta öntudatom van. S az utolsó hat év rettenetes volt! Csak hat év? Dehogy! Óriási erőnek kell bennem lennie, hogy oly rengeteget dolgoztam. Érzékenységem teljes életképtelenségre ítélte. Megijedtem tőle! – ez a magyarázata annak, hogy mégis élek.” És hogy öntudatának bizonytalansága összeshívódott ezzel a hat évvel, a *Napló* ismétlődései utalnak rá: „Ha csak karácsony óta számolom az életveszélyt vagy a halálos izgalmak állandóságát, akkor is már vagy száztizenöt-százhusz napja. Pedig hat éve tart! Egyszerre vagyok erős és roncs. Másképp már nem lennék.” „S én, már fél éve! Már *hat éve*! Nincs itt segítség.” És összefoglalva elismétli igazolási védőbeszédében is, felfedve a versei mélyén égő bizonytalanságokat: „Tapasztaltam hat éven át, régen és újabban is, a perzekúciók és boszorkányperek minden modern változatát, azt az eltévesztett intranzigenciát, amelyet semmiféle tapasztalt felső vezetés és igaz szellemiség nem tarthat fenn sohasem. »Ki látott engem?« – folyton ismétlődik az egyénien tragikus kérdés Ady óta. Ki az igazi X., az igazi Y., az igazi Szabó Lőrinc? A legjobb akaratú magyar értelmiség frontjának ismerői jól tudhatják, milyen taktikai és ideológiai kaleidoszkópban keveredtek a szellemi frontok. Lehet, hogy csakugyan becsaptak azok a kaján csillagok, de akkor becsaptak mindenkit, be igazakat és hamisakat...” ... A másik vers egy látszólag Különbéke-jellegű életkép felidézése: egyszerre távolságtartás és élettörténet összekapcsolása: *Az Ipoly ünnepén*:

Csak sírj, anyám, sírj! Egyszerű és igaz/ szived átdobog a fiadéba. Sírj/ és ne szégyeld, hogy itt talállak/ térdreborulva a rádiónál:.../ ... Sírj csak, sírj bátran, édesanyám! Nagyon rád fér, hogy végre ne magadat sírasd,/ és mireánk, hogy újra merjük/ hinni, csinálni a jobb világot. (1938)

Szabó Lőrinc soha nem volt „politikus” költő. Ebben a versben sem a közvetlen történelmi esemény rendítette meg, hanem a megfigyelt reakció egy őt magát is személyesen érintő történelmi eseményre. Kiváltva a poétikai alkalmat, amellyel az eseményekről elbeszélést készít. A személyes emberi megrázkódtatás válik poétikai alkalommá a költő számára: felméri a történelmi esemény lélektani hatását a személyes reakciókra. „Szégyelltem környezetem és részben a félrevezetett barátaim terrorizmusának a hatása alatt hazafias verset írni. De mikor a visszacsatolási rádióriport [idején] szobámba lépve anyámat már a rádió előtt térdelni láttam, elszégyelltem és elsírtam magamat, és most már volt írni vágyom.” – emlékezik majd a *Vers és valóság*ban. És még a

Független Magyar Rádió Toronto

Minden szombaton du. 4-6 óra, AM 530

www.am530.ca

www.magyarradio.ca; tel.: 416 693 8312

vers keletkezése után évek múlva is erre a jelenetre játszik rá egyik anyák napjai rádióinterjúja zárómondataiban: „Tudom, mire kíváncsi. Arra, hogy hol térdelt anyuka a rádióközvetítéskor. Tessék, itt... A református asszony letérdelt a rádió előtt, amikor felhangzottak Ipolyságról az első magyar szavak. Erről az esetről írtam azt a sokat emlegetett költeményemet.” (1943 május 2.) A jelenet és a poézis közötti különbségre ez az utólagos interjú-megjegyzés mutat rá. Ha csak „feladat” lenne a vers, a megrendültség hiányzana belőle. De itt két mozzanat is felülírja a „csak” leírást, poétikai és emberi megrendülést revelálva. Református és térdet hajt: nem szokványos vallásos aktus, hanem éppen annak megtörése, felülírása. Másrészt Szabó Lőrinc, bárha Horatius költészetét életében mindig mértéknek tartotta, de maga részéről az ódai formát (jelen esetben az alkajoszi strófát) magára vállaló verselési módozatot kivételes alkalommal ölt csak magára. Ekkor nem verset ír, de költeményt teremt, amelybe a nemzet himnuszát is beleszövi: „A »százados ének« = a *Himnusz*.” Hasonló megoldással majd a *Vereség után* című vers esetében él, az 1954-es berni futballvereség után: a klasszikus formáltság a külső esemény és a belső felháborodás, megrendültség összeszövője. Ott is – barátait, első hallgatóit idézve írja: – „százados ének”. Kimondottan is Horatius nemzeti megrendülését alapul véve.

És hogy az akkoriban sokat szavalt vers a költőben milyen poétikai alakulást indított el, arra emlékező magyarázata szintén rávilágít: megnyitotta benne a gyermekkor világát: „Mondhatnám azt is, hogy ebből a versből nőtt ki a *Tücsökzene*emlékvilága. A Kürtös-patak Balassagyarmat fölött ömlik az Ipolyba. A Katlan-gödörnél: ezekről is bőven szó esik a *Tücsökben*.” Pályája a szakmai közmegegyezés szerinti két nagy, világirodalmi rangú csúcának egyikét éppen ebből a vers-jelenetből eredezteti (az első a *Te meg a világ* volt).

Történeisz könyvéről írva költő verseit idézem. Miként lehet valamely bizonytalanságot is kiváltó történelmi reménykedés egyben egy költői pálya egészen másfelé elvezető újra nyílásának ihletője... Valójában Szabó Lőrinc esetében az események sohasem a politika felé vezetnek költészetében. Most is joggal írhatta le a *Vers és valóság*ban: „Nagyon finoman visszatartott hazafias megnyilatkozásnak érzem a verset: semmi uszítás a csehek és a tótok ellen.” Miként a versek keletkezésének idejére emlékezve szlovák származású, cseh kultúrattaché barátjával való viszonyáról is ekként ír: „Amikor pedig a Felvidék visszacsatolása természetes ellentétet támasztott az érzelmeinkben, én megmondtam

Strakának, hogy többé politikáról nem tudok vele őszintén beszélni, másképp pedig nem akarok. Ettől kezdve kizárólag kulturális és magánérntkezésünk volt, de intenzív és szeretetteljes.” ...

Miután ide idéztem Szabó Lőrinc két örvendő, mégis a bizonytalanságba is beletekintő versének szellemét, térjek vissza Simon Attila keserű fejezetkezdő anekdotájához, amely már a visszarendeződés kísértetét idézi.

„1944 szeptemberében Losonc országgyűlési képviselője, Giller János levélben fordult Balla Pálhoz, a kultuszminisztérium miniszteri osztályfőnökéhez, amelyben arra kérte, hogy akadályozza meg azokat a szándékokat, amelyek célja a losonci Állami Polgári Leányiskola szlovák tagozatának a megszüntetése. Jelen témánk szempontjából valójában a kérés indokolása érdekes, Giller ugyanis szó szerint a következőket írta: 'Sorsunk bizonytalan, de különösen Losonc sorsa bizonytalan. A szlovák polgári tagozat fenntartása jogcím lehet nekünk is adott esetben. Azt hiszem, nem kell erre bővebben kitérnem.'”

Hadd zárjam írásomat egy ehhez hasonló anekdotához. A költő Baránszky László barátommal a múltnak szereplőiről beszélgetve szóba került a később oly különbözően megítélt kulturális vezető, Aczél György személye. Ekkor fiatal ellenálló. Jaross – akkor már belügyminiszter – asztaláról saját felesége el-ellopkodta az üres nyomtatványokat, ezeket aztán odaadta anyámnak, aki barátnője volt. Apám pedig Aczélnak, aki elvitte embereket menteni. Említi barátom. És háború után találkoztak apáddal? – kérdeztem rá reflexszerűen. Igen. De erről egy szót sem ejtettek. Kicsi ez a világ. Benne elhelyeződhet három különböző is. Jaross Andor, végül a náciakat kiszolgáló, deportálást elrendelő belügyminiszter, a kommunista ellenálló és a keresztény filozófus-esztéta. Magyar idők? Sajnos: magyar idők *is*. Laci barátom az *ellopta* szót használta. Akkor meglepődtem. Ma a történetekbe helyezve, ez a kifejezés illik a legpontosabban.

***

És amikor mindezt olvasom, nálam évtizednyivel öregebb zeneigazgató barátom, Kövecz Imre emlékezését kapom. Részleteit ide idézem. Csatolmányként küldte egyik leveléhez mellékelve, éppen ezekre az évekre emlékezve, amint Dorogon gyermekeskedve a szemközti Duna-parton egy parányi „elveszett paradicsomot” teremtettek szüleikkel. A volt-nincs álom szinte egybevág. A történeisz elemezve leírja, a szemtanú emlékezve gyönyörködik és búslakodik az elszalasztott összerendeződés történelmi esélyének kényyszerű elszalasztásán.

Soha nem tudom elfelejteni, hogy 1938 késő őszén, miután az első „bécsi döntés” létrejött, apám Puch-motorjára ültetett és bevitt Esztergomba végignézni a bevonulást. Az Esztergom és Párkány között átívelő híd közelébe álltunk. Mérheterlen nagy tömeg gyűlt össze akkor a városban, egymás mellett a különböző katonai alakulatok, melyek aztán sorban egymás után indultak a híd feljáromához, majd azon átvonulva visszafoglalták a Trianon igazságtalan szerződés-

**AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!
MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!
Könyvét kiadjuk magyarul,
angolul vagy két nyelven.
Kéziratának fordítását vállaljuk.
Tel.: 416 491 4631
E-mail: rozsatelchdancs@gmail.com**

sében tőlünk elvett területek egy részét. Felejthetetlen élmény volt ez számomra.

Hosszú évtizedek távlatából felmerült bennem egy akkori megfigyelés. 8 éves voltam. A gyalogos, lovas és gépesített alakulatok hidon menetelése közben repülőgépek állandóan felettünk köröztek. Valahogyan feltűnt számomra, hogy köreik mintha fokozatosan Párkány felé tágultak volna. Amennyire abban a gyermekkorban egy ilyen meglátást komolyan lehet venni, úgy láttam, hogy mozgásukkal a hidon haladó csapatok előrehaladását követik.

Édesapánk motorjával apránként bejárta a Felvidék közelebb fekvő részeit. Így kötött ismeretséget egy párkányi gazdával, akivel megegyeztek, hogy szántóföldje felét eladja. Ez a rész 198 m hosszú és 14 m széles birtok volt. Fekvését talán így lehet legkönnyebben meghatározni: a szemben fekvő esztergomi Prímás-sziget felső csücskétől 200-250 méterrel lejjebb – szemben. A Duna-partnak ezt a bal-parti részét Istenhegynek nevezték, remélem, ma is ez a neve. Ne gondoljunk valami nagy hegyre. A Duna bal oldalának ez a része inkább nagy partszakadásnak mondható, mely megközelítőleg a mi birtokunk táján kezdődik kb. 4 méteres magassággal, párszáz méterrel feljebb – a Duna folyását számítva – 70 méterre becsülöm. Tulajdonképpen egy nagy homokfal, melyben ezrével laknak a parti fecskék. E madárkák csivitelését nappal szinte állandóan élvezhettük.

A Duna formáló ereje következtében birtokunk nagyszerűen védett helyen feküdt. A legmagasabb árvíz esetén sem emelkedett a víz magasabbra, mint a pár sorral előbb említett 4 méteres partszakadás. Ha innen fürödni mentünk, 20-25 méternyi természet által formált lejtőn kellett csak leereszkednünk. Ennél ideálisabb helyválasztást nem igen tudok elképzelni. A szántóföld, melynek a Duna felé néző első része (20-25m) virágoskertté alakult, körös-körül bekerített – a drótkerítést embermagasságú faoszlopok tartották –, a folyó felé gyalog-közlekedők számára kiskapu nyitott utat, a telek végén pedig kocsibejáró nyílt.

A kert után épült a mi kis nyári lakunk – egy hallnak nevezhető szoba, mely ebédlő, társalgó, nappali szerepét töltötte be; ennek egyik oldalából nyílt a hálószoba 4 emeletes ágygyal; másikkól a konyha, mely után az éléstár következett, innen létra vezetett a padlásra. Nagyon jól éreztük magunkat ebben. 1942. június vége felé költöztünk ki először egy kétlovas stráfkocsival.

Api másnap átkerékpározott Esztergomba, de nem azzal ke-rekezett vissza. Nagy örömeinkre és meglepetésünkre egy kétpárevezős, kormánylapátos ladikkal hozta haza biciklijét. Az esztergomi Kis-Dunaág mellett működött egy Komáromi nevű csónaképítő-mester, tőle vette ezt az áramvonalasra formált mesterművet. Idő kellett hozzá, hogy megállapíthassuk: azon a tájon a miénk a legszebb, legformásabb, legáramvonalasabb és ebből következően a leggyorsabb ilyen típusú jármű. Szüleinknek szép számmal voltak ismerősei, kollégái Dorogról, Esztergomból és Párkányból. Egy-egy szép nyári délután szép számmal volt látogatónk. Ilyen esetben a mi

lakásunk lett a barátok öltöző-kabinja, udvarunk pedig kerékpárjaik parkolóhelye. Mi, gyerkőcök pedig vittük őket csónakázni többnyire rövidebb útra, máskor bizony távolabbra.

Telkünkől feljebb két-, két és fél kilométer távolságra felfedeztünk egy kis szigetet Ebed közelében. Ebedi-sziget volt a neve. Nem egyszer megtettük, hogy ladikunkban hol többen, hol kevesebben, nem egyszer összesen 14-en foglaltunk helyet. Már a beszállást is nagyon óvatosan kellett végrehajtani, nehogy túlságosan oldalra billenjen. A két-két pár evezőt ilyenkor ketten kezelték testvéreim és még valaki – ennyit bíztunk vendégekre. Minden pad és fenékrács ember által foglalt hely volt. Magam a leghátsó ülés alá dugva lábaimat, a csónak legvégű pontján kormányoztam. Körültekintő elhelyezkedés után – ilyenkor a ladikból nem több mint 7-8 cm látszott ki köröskörül – lassú evezéssel, óvatosan elindultunk. A folyó legszélén haladtunk, soha nem történt baleset. Így tovább tartott az út, de célunkat mégis elértük. Az Ebedi-sziget nem lehetett hosszabb 200 méternél, szélessége sem haladhatta meg az 50 métert. Azért volt érdemes ide felevezni még a szokott sebességet is feláldozva, mert az Öreg-Duna felé eső oldala kivételesen puha, selymes talajú volt. Sehol egy kő, bármi, ami árthatott volna. Szabadon henteregtünk a lágy talajon. Nemcsak rajta, de lábainkkal felváltva combig taposgathattuk is, pár perc alatt csípőig álltunk a puha meleg, kvarchomok, vagy iszapszerű talajban. Ebből a vizes homokból csorgatással lehetett várat, bármi formát, egyebet építeni. Egymást is telecsorgathattuk.

A kis sziget másik oldalán haladt a Kis-Duna, melynek a szárazföldi oldalán jó néhány meritőháló volt felállítva, mögötte kis tanyával. A folyónak ezt az ágát emlékezetembe idézve 25-30 méter széles volt. Nem mondom, hogy egyszer sem úsztuk körül a szigetet, de ha egy-két alkalommal megtettük, igyekeztünk minél csendesebben, csapkodás nélkül tempózni, hogy ne zavarjuk a békés halászatot. Nem volt ránk panasz.

Nyugdíjas koromban kikerestem e vidék térképét. Néztem nagyítóval, kitartással méricskéltem, mert ezt a szigetet nem tudtam felfedezni. Már kezdtem elképzelni, hogy a térképkészítők lefelejtették. Kikerestem az ebedi (Objed) polgármester email-címét, s megérdeklődtem, mit tud erről, mert szerintem a térképről hiányzik. Leírtam, hogy gyakran ott strandoltunk, szórakoztunk. Lesújtó válaszában megírta a való helyzetet. Ott építettek a szlovákok papírgyárat. Ennek valami szennyvízlebcsoátó csatornáját csak úgy tudták megvalósítani, ha ezt a környéket teljesen letarolták. Ebben – említette nagy sajnálattal és rossz véleményét kifejezve – beleesett a bájos kis sziget is. Azóta már a gyárat is lebontották gazdaságtalan állapota miatt. Ilyenek azok, akiket sem természet, sem ember nem érdekel, csak az általuk megtervezett, elképzelt gazdasági érdek.

1944-ben nem vártuk ki a tanév végét. Április 3-án megtörtént az első bombázás, 2 nappal később, április 5-én

kezdődött meg hát leghosszabb, de egyben – sajnos – legutolsó párkányi nyaralásunk. Szüleink féltek, hogy ipartelep lévén, Dorogot is bombázni fogják. Szerencsére, ez nem következett be. Tanév végéig onnan jártunk iskolába. Szeptembertől Párkányból jártunk iskolába. Életünk az előbbi nyarainkhoz hasonlított, csak a háború okozott bizonyos változásokat. Amit mi ebből elsősorban éreztünk, az Ipoly-híd bombázása volt. Az Almásfüzitő és Szöny felől érkező bombázók éppúgy elhaladtak Párkány, mint Esztergom felett. Tovább következett aztán az Ipoly hídjá és a szobi vasútállomás, melyek rettenetes szőnyegbombázásokat kaptak. Ha esztergomi óvóhelyünkön tartózkodtunk, lábunkkal éreztük.

Félelmetes események is előfordultak néha telkünk környékén. Egy esetben közvetlen közelünkben kezdtek üldözni Messerschmidt-vadászgépek a bombázókat, melyekkel együtt haladtak védők is, ezek többnyire kéttörzsű vadászgépek voltak. Ott, fölöttünk alakult ki légi harc. Bebújtunk a házba, spalettákat bezártuk és hallgattuk a harc zajait. Lassan távolodott el tőlünk a csata. Más ilyen volt az, amit egy halász mesélt. Tőlünk nem több mint 100 méternyire, a partra félig kihúzott ladikjában fenékhorgozsinórját rendezte békésen. Egyszer csak valami surrogó hangot hallott a magasból, felnézett és egy motor nélkül zuhanórepülést végző gépet látott, mely éppen akkor indította be motorját – mi is hallottuk a váratlanul felzúgó hangot –, a Duna fölött vízszintesre fordulva közeledett felé és egy géppuskasorozatot eresztett rá – ezt is hallottuk, szerencsére nem találta el –, a golyók a csónakja mellett csapódtak a vízbe. A gép ablakán át egy néger pilóta röhögő képét látta...

A nyár vége közeledtével a Mária Valéria hídon egyre szaporodott az echós szekerek száma. Esztergomból Párkányba igyekeztek, majd még tovább. Ahogyan hallottuk, a legtöbben Erdélyből jöttek. Többen? Rengetegen! Nagy szakaszonként vándoroltak...

Az esztergomi híd védelmében késő ősszel légvédelmi ágyúkat telepítettek, tehát várták, hogy bombázni fogják. A helyzet kezdett veszélyes lenni, hiszen másfél kilométer távolság egy bombázás esetén vajmi kis menedék. Október 15-én visszaköltöztünk Dorogra. Csak másnap reggel tudtuk meg a Szálasi-puccsot.

A frontvonal Dorogra karácsony délutánján, Esztergomba pedig este érkezett. A németek a hidat aznap déltájban robbantották fel. Ezzel a DUNA kényszerűségből elkötötte azt a forró szálat, mely hazánk e két részét szorosán összekapcsolta. Ezt az adatot az esztergomi híd közelében lakó dr. Korencsi László barátomtól tudom. Fél éve már csak emlékezhetek reá tisztelettel és szeretettel. Számomra érdekes, hogy 1938-ban, amikor még nem ismerhettük egymást, ő is ott volt a visszafoglalási ünnepségen. Egy templom tornyában harangozott.

Párkányi nyaralásainknak a háború egyszer s mindenkorra véget vetett. Persze sok egyébnek is, de az más tárgyat képezheti. Már az is gyásznapi volt számunkra, midőn apánk egy párkányi látogatása után azt a hírt hozta, hogy ladikunkat ellopták. Képzeltük, hová, hogyan kellett vagy lehetett volna eltenni, de ez olyan feladat, melynek nincs megoldása – utólag tudva, hogy a tél folyamán azon a vidéken mi minden történt...

Nem a visszacsatolás tehetett arról, hogy a visszacsatoltaknak át kellett élniük mindezt. Európa egészének meg kellett élnie...

Simon Attila könyve nagyszerű egyensúlyt teremt az olvasó tudatában. Hat év visszavonhatatlan történetét elhelyezi az akkori Európa nagypolitikájának egészében. Különös tekintettel a résztvevők és utódaik érzékenységére. Példázatos értékű olvasmánynak tartom. Örülök neki, hogy segít az emlékek elrendezésében.

<http://mkdsz.hu/content/....>

Esztergom Párkányból nézve

SAVANYA ISTVÁN

SZÓLT A SZÉL

Szólt a szél
 Restellkedőn suttogott
 Battyogott mellettem
 Csepegető zsondulással
 Térhatású zsoldárokat
 Ékesszóló oltárokat
 morzsált fülembé
 És álmodott
 arról hogy lángnak öltözik és a hajnallal
 bujálkodva enyelegve
 andalogva
 itt is ott is fellobogva
 izzó hintókon robogva
 napsörénybe törölközik
 hold ölébe költözik

Szólt a szél
 Titkokat pengetett
 Felhőcsordát terelgetve
 Éveket életet tengetett
 S bandukolt
 Hátán ült bantu hold
 Mint kit sátán küld
 Bujdokolt
 S áhított valakit
 Akit nem vakít a hit
 De vakon hitt a fegyelemben
 A zabolátlan szerelemben
 Bárhol várt bárhol járt a végtelenben

Szólt a szél
 Táncot járt
 Pásztorbottal botos táncot
 Vén jogarral új románcot
 Karistolt az éj húsába
 Kéjtusába gomolyodva
 Elnyelte az égnek odva
 Nyomakodva bújt elő egy új jelenben
 hogy holnap ismét megjelenjen
 Kerengjen s teremjen
 Jót adó holnapot
 Jelt adó
 Lángoló sebhelyes
 Lüktető csengető
 Perselyes fénypapot

szólt a szél
 furulyáló nádas
 ringott kacéran
 őszi táj felett
 pucéran ingott
 kacsintott

avarpárát bodorintott
 nesztelen s suhant
 esztelen
 meztelen
 vihogni a telen
 tölgyesbe rejtőzön
 tőzegen mennygőzön
 lebegve intett
 fagyokra legyintett
 tavaszvarázst hintett

Calgary, 2007. február 16.

SPIRITUAL

Oh, Lord! I've never ever cried
 About anything like this before
 The sun and the moon are ghostly spheres
 The world 's afloat in deadly tears
 Just let me sing once more

Oh, Lord! I've never ever moaned
 About anything like this before
 In the chasm of time I've sailed around
 My feet can no more walk the ground
 Just let me sing once more

Oh, Lord! I've never ever heard
 About anything like this before
 Fake smile and sorrow pave the way
 For a hollow tomorrow every day
 Just let me sing once more

Oh, Lord! I've never ever prayed
 About anything like this before
 A psalm, a praise, a poem that's kind,
 A guiding light for all mankind
 Just let me sing once more

ALBERTA RAIN

The warm sigh of
 The Great Spirit
 Sweeps ancient prairie scars
 Medicine man - howling moon
 Serenades the stars
 The dead of night
 Keeps pounding on
 Buffalo ghost hide
 While the tears
 They call Alberta rain
 Wash away the night

Copyright©2007 Steve Istvan Savanya

30-LOVE in favour of Ed Gray

BY JUDY MURDOCH PHOTOGRAPHY BY JIM CRAIGMYLE

Help Southlake care for the next 100,000 patients

The Heart Rhythm Program is one of the busiest areas in Southlake's Regional Cardiac Care Program. But the two electrophysiology labs (where pacemaker and ablation procedures are performed) are at capacity. Your donation to the cardiac program will help Southlake renovate and expand the heart rhythm services so that they can meet the needs of our region.

**YOUR DONATION WILL HELP
TRANSFORM A LIFE**
SOUTHLAKEFOUNDATION.CA

Ed Gray was playing a round of tennis in November 2013 when he felt, in his words, a bit “odd”. That was not surprising, really, for a couple of reasons. For one, Mr. Gray had undergone hernia surgery the month before and had certainly minimized the rest and recuperation period in favour of getting back to the tennis court. For the other, well, Mr. Gray is 83 years old.

Call it the wisdom that comes with age, but Mr. Gray knew enough to postpone the rest of his match and instead head to his family physician’s office. “I just felt that if I continued playing, something bad would happen,” Mr. Gray says. After a series of tests, he was back to his favourite game a month later. In a clear case of déjà vu, Mr. Gray got that odd feeling again. This time, since he was playing doubles and didn’t want to let down the other players, he was going to push through and finish his match. Perhaps fate intervened when a fifth player showed up, enabling Mr. Gray to gracefully bow out and head home.

As luck would have it, Mr. Gray had an appointment with a cardiologist the next day, a precaution taken after his last odd event. At Southlake’s urgent cardiology clinic, Dr. Remo Zadra asked him to take a treadmill stress test and an echocardiogram.

“Dr. Zadra told me I was going to the hospital for a couple of days,” Mr. Gray says of the results of those tests, “and when I came out, my tennis game would be better.”

He was to undergo coronary angiography, angioplasty and stenting to alleviate a double blockage in his right coronary artery. His situation had become more ur-

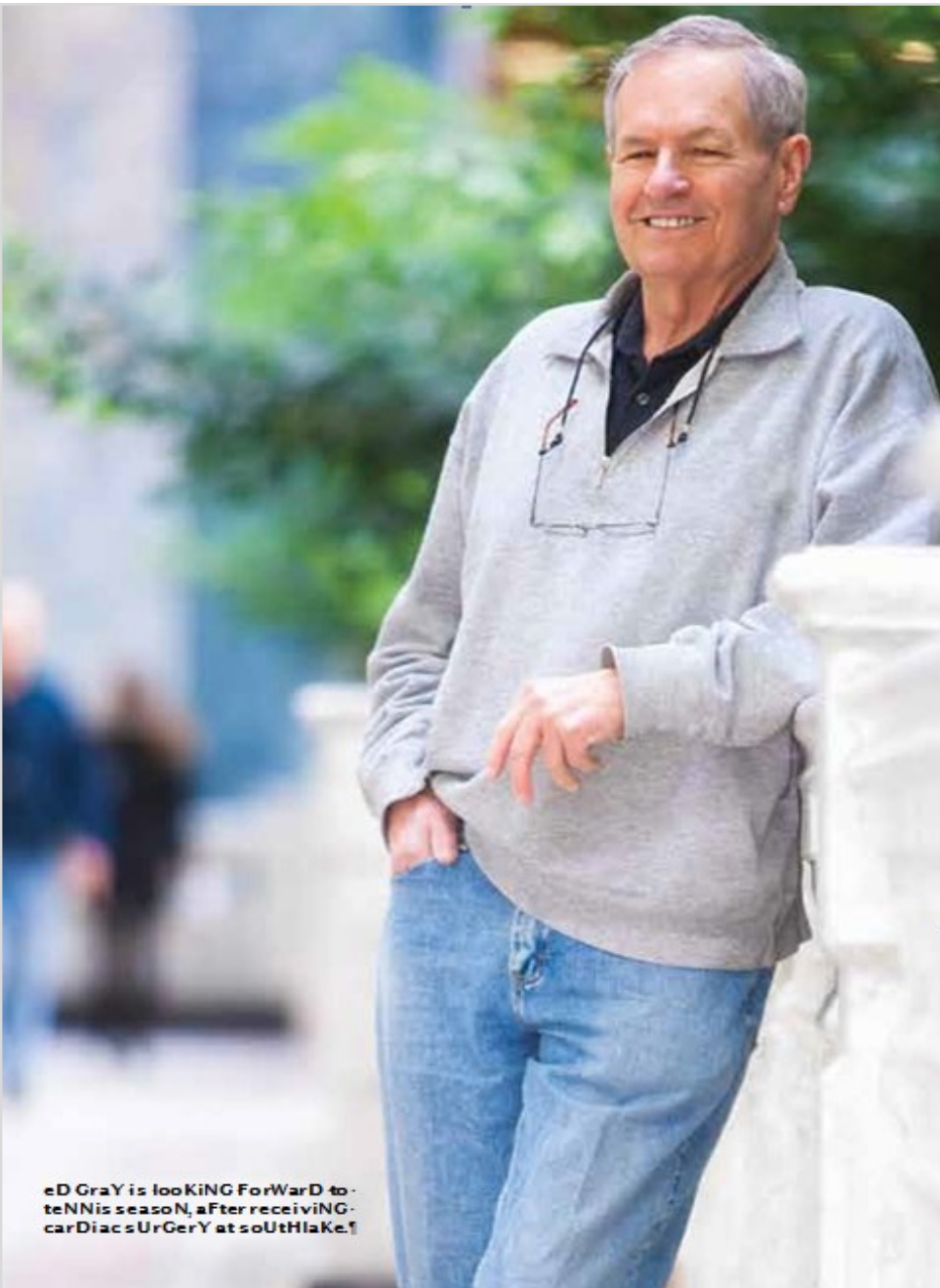
gent with the presence of arrhythmia (irregular heartbeat) during and after his stress test.

“Less than two hours after I saw Dr. Zadra for the first time in my life, interventional cardiologist, Dr. Lorne Goldman was performing the procedure,” Mr. Gray marvels. One of his lasting memories is of a nurse asking him his level of pain—when he had no pain. “That’s what was so deceiving about my situation and what I caution my friends about,” he says. Even while experiencing symptoms, Mr. Gray was never really able to put a finger on what exactly he was feeling. “It’s like taking your car into the dealer because it is making a funny noise, but not being able to explain where the noise is coming from or what is causing it,” he says. Mr. Gray was back home just two days after that fateful tennis match.

“I thought I was bulletproof before the procedure,” he says, “but I feel even better now.” As a retired Air Canada pilot who was flying 747s from Toronto to London and Bombay, Mr. Gray is accustomed to having his health scrutinized. “Every year, I had to requalify seven times and have two full medicals,” he emphasizes. “They really make sure pilots are in top health, and I was.” Mr. Gray was wholly impressed with the treatment and compassion he received from Southlake. “Dr. Zadra called me a couple of days after I got home to check up on me,” he says.

Mr. Gray was back for a follow-up appointment in early January and everything looked good—although he forgot to ask about a possible return to the tennis court. He contacted Dr. Zadra’s office. Impressively, Dr. Zadra called him back personally with an answer. He wanted Mr. Gray to sit out until at least March or April and, in the meantime, enroll in Southlake’s cardiovascular prevention and rehabilitation program. There he would continue to build his strength and perhaps learn from others who have had similar experiences. With any luck, Mr. Gray will meet cardiac program alumni and volunteer Frank Brathwaite, who had two cardiac procedures at Southlake. Mr. Brathwaite brings his positive attitude, even for his own heart disease, with him to the program and walks for hours with participants.

Mr. Brathwaite has wrestled with heart disease for more than a decade, a journey that has seen ups and downs in his condition. His first experience was in 2003, noticing chest pains while raking leaves. As it turns out, he was suffering from five blockages, two of which, like Mr. Gray’s, were treated with stents.

Ed Gray is looking forward to tennis season, after receiving cardiac surgery at Southlake.

Two years later, he suffered a major heart attack while in Fort Erie and requested to be air-ambulanced to Southlake for treatment. The outlook was dire, but his sense of humour and positive attitude never abandoned him. When a nurse asked him if he had any allergies they should know about, he replied, "I'm allergic to two things, bullets and heart attacks." Humour and positivity played crucial roles in Mr. Brathwaite's recovery and current outlook on life, something he tries to pass along to other cardiac patients, like Mr. Gray. only cottage with 80 uphill steps from the dock to the front door. Mr. Gray's is to get back on that tennis court. For now, and before he gets going in the cardiac rehabilitation program, he is taking advantage of Upper Canada Mall's free mall-walking program. He chuckles at the mention of "free." "It's only free until the mall opens," he jokes. Like Mr. Brathwaite, it is going to take a lot more than an angioplasty to make Mr. Gray lose his sense of humour.

interventional invasive cardiology

you would not be wrong to say interventional invasive cardiology was where Southlake's Regional Cardiac Care Program got its start.

The hospital opened two state-of-the-art catheterization labs in 2004, allowing the team to launch a formal interventional invasive cardiology program.

A cath lab is used to perform angiograms, an intricate procedure that allows a cardiologist to guide a thin plastic tube called a catheter to the heart to detect narrowing or blockages within the coronary arteries. Once the catheter reaches the heart, a small amount of contrast agent ("dye") is injected into the coronary arteries or a chamber of the heart. As the agent is injected, a series of X-rays is taken.

Originally under the guidance of Dr. Sylvain Plante and then Dr. Warren Cantor, the program is now led by medical director Dr. Lorne Goldman and manager Heather Stewart. Procedures include percutaneous coronary intervention (PCI) or angioplasty along with angiography.

Angioplasty, which is the procedure Ed Gray underwent, clears blockages within the coronary arteries. Depending on the location and severity of the blockage and a patient's risk factors, a balloon, as well as a metal coil (stent), may be used during the procedure. The balloon is inserted at the site of the narrowing and inflating the artery to improve blood flow to the heart. A stent is used to keep the artery open.

So important and urgent is this step in treating some heart attack patients, Southlake has initiated a program, where paramedics from as far north as Barrie, west to Alliston and east to Durham Region come directly to Southlake if they have a heart attack patient stable enough to transport. Once they arrive, they bring the patient directly to a cath lab. The on-call cardiac catheterization team is ready to provide treatment. At times, the patient is transferred to the operating room to undergo emergency bypass surgery.

Mr. Gray may have had no idea how important immediate intervention was. However, he is a living, tennis-playing testament to those who did.

ED GRAY TÖRTÉNETE A TENISZPÁLYÁN

JUDY MURDOCH CIKKÉNEK SZABAD FORDÍTÁSA

2013 novemberében Ed Gray teniszezés közben hirtelen – saját szavaival – kissé „furcsán” érezte magát. Bizonyos szempontból ez nem is lett volna meglepő. Elsősorban azért nem, mert Gray úr éppen egy hónappal azelőtt esett át egy sérvműtéten, ami után lerövidítette a lábadozási időszakot – a tenisz kedvéért. Másodsorban pedig Gray úr akkor 83 éves volt. Meglehet, éppen az életkorából fakadó bölcsességgel, azonnal abbahagyta a játékot és elment a családi orvosához.

„Csak azt éreztem, hogy ha folytatom a teniszezést, valami rossz fog történni,” meséli. Miután átesett néhány teszten, egy hónapon belül ismét a teniszpályán ütötte a labdát. Természetesen Gray úr furcsa érzése megisméltódott. Ez alkalommal – mivel párosan játszottak, nem akarta partnereit cserben hagyni – elhatározta, hogy végigjátssza a meccset. Talán a sorsnak köszönhető, hogy közben felbukkant egy ötödik játékos is, így Gray úr kilépett a sorból és haza indult. Szerencséjére, a következő nap a szívspecialistájánál kellett jelentkeznie felülvizsgálatra. A Southlake kórház kardiológiai sürgősségi osztályán Dr. Remo Zadra utasítására futószalag teszten és endocardiogram vizsgálaton esett át. „Dr. Zadra azt mondta, hogy néhány napra beutal a kórházba, amíg megkapjuk a tesztek eredményét, aztán mehetek vissza a teniszpályára, ahol sokkal jobban fogok majd teljesíteni”, meséli Gray úr.

Angiográfiával, angioplasztikai eljárással és sztent felhelyezésével a jobb szívkoszorúér dupla plakkját megszüntették. A sürgős művi beavatkozás annál is inkább elodázhatatlan volt, mert a tesztek alatt a szívritmus rendkívül rendetlenné vált. „Nem telt el két óra sem azóta, hogy életemben először találkoztam Dr. Zadrával, máris Dr. Lorne Goldman keze alatt voltam,” magyarázza Gray úr. Nem felejt el azt sem, hogy egy nővér a fájdalmai erősségéről érdeklődött, és kisült, hogy neki nem volt előzőleg semmi fájdalma. „Ez tévesztett meg és erre majd figyelmeztetem a barátaimat is”, mondja.

Gray úr még akkor sem tudta megmondani vagy kitapintani, hogy pontosan mit érez, amikor „furcsaságok” jelentkeztek nála. „Ez olyan, mint amikor elviszed a szerelőhöz az autódát, mert valami érdekes zajt észlelsz, de nem tudod megmagyarázni neki, hogy tulajdonképpen mit is hallasz vagy honnan jön a szokatlan hang, mi okozhatja”, magyarázza. Nos, Gray úr két nappal ama nevezetes teniszmeccs után már otthon volt. „A beavatkozás előtt azt hittem, hogy sebezhetetlen vagyok, de most még jobban érzem magam, mint valaha”, mondja.

Az Air Canada pilótájaként ugyanis, aki a 747-esen repült évekig Toronto-London-Bombay között, vigyáznia kellett az egészségére. „Évente hétszer kellett ellenőriztetnem magam

és kétszer teljes egészségügyi vizsgálaton átesnem,” hansúlyozza. „A munkahelyemen csakugyan biztosak akartak abban lenni, hogy minden pilótájuk tökéletesen egészséges, és én mindig az voltam.” Gray úr nagyon elégedett a Southlake kórházban tapasztaltakkal, a kezeléssel, a személyzet odaadó figyelmével. „Dr. Zadra még otthon is felhívott telefonon néhány nappal a kibocsátásom után,” újságolja.

Gray úr januári felülvizsgálatkor mindent rendben találtak, de mivel elfelejtette megkérdezni, hogy mikor mehet vissza teniszezni, felhívta Dr. Zadra rendelőjét. Dr. Zadra személyesen hívta vissza és tanácsolta neki, hogy március-ápriliséig tartson egy szünetet. Ezalatt az idő alatt iratkozzék fel a Southlake megelőző és rehabilitációs programjára, hogy teljesen megerősödjék és esetleg tanuljon a hozzá hasonló tapasztalatokon átesett paciensektől.

Ha szerencséje lesz, Gray úr bekerül Frank Brathwaite csoportjába, aki két programban is részt vesz. Ő az, aki maga is szívbeteget, ám pozitív magatartásával példát mutat társainak, akikkel órákig gyalogol. Beteg szívével több mint tíz évig birkózott, idő közben hol jobban, hol gyengébben volt. 2003-ban észlelte az első mellkasi fájdalmakat, amelyeket öt elzáródás okozott, hasonló ahhoz a háromhoz, amelyeket Gray úrnál a sztentekkel javítottak meg. Két évvel később egy nagyfokú szívinfarktust kapott Fort Erie-n, ahonnan repülőmentő szállította be a Southlake-be. Noha ijesztő volt az állapota, a humorérzéke és a pozitív magatartása átsegítette a nehézségeken. Amikor az adatait felvevő nővér megkérdezte, hogy nem allergiás-e valamire, azt felelte: „Két dologra vagyok allergiás: a puskagolyóra és a szívinfarktusra.”

A humor és az optimizmus volt az a két döntő tényező, amely szerepet játszott Brathwaite úr gyógyulásában, és ezt a hozzáállást adja át más szívbetegeknek is, pl. Gray úrnak. Brathwaite úr vágya az volt, hogy visszamehessen a család vízparti nyaralójába, ahol a parttól 80 merev lépcsőfok vezet fel a bejáratig. Gray úr álma pedig az, hogy ismét teniszezhessek. Jelenleg, mielőtt megkezdheti a cardiac re-

YOUR DONATION WILL HELP
TRANSFORM A LIFE

SOUTHLAKEFOUNDATION.CA

habilitációs programját, az Upper Canada bevásárlóközpontban levő gyaloglási program aktív tagja, amely – viccelődik – „ingyenes. Amíg az üzletek nem nyitnak, ez az egyetlen, amiért nem kell fizetni.” Egyik úriembernek sem tudja egy angioplasztika a humorérzékét elpusztítani.

DANCS RÓZSA

BÚCSÚZUNK KASLIK PÉTER TAMÁSTÓL (1939 – 2015)

Az ontariói Georgina városhoz tartozó Keswick csodálatos fekvésű település. A Simcoe tó partján, pontosabban a tó Cook's Bay-nek nevezett csücskében fekszik. Kanadaiságom a nyolcvanas évek végén tulajdonképpen ott kezdődött, a messze földön ismert, hagyományos László-napokon, ahol néhai Nt. Szekeres Pándy László és fia névnapjára sereglett össze Észak-Amerika színe-java. Ott, számomra a legelső László-napi pikniken ismertem meg Kaslik Pétert és Ibolyát. Akkor is csendes, halkszavú volt, mint azután is mindig, ahányszor találkoztam velük, de hosszú hallgatásai, ritka megszólalásai is sejtették: mélyen gondolkodó, átlagon felüli intelligenciával megáldott ember, akinek a véleményét érdemes meghallgatnunk. Tanár volt és író. Ott, azon a vidám, gyermekekkel, fiatalokkal tele, tóparti udvaron, amikor éppen a csónakázásból visszaértem, ütötte meg a fületem az a "szívárványos" vita, amely Péter és az akkor még viruló, jó megjelenésű Mócsi Ferenc között folyt. Közelükbe húzódva egy kicsit haza kerültem, egyfajta szellemi otthon melegébe. Hogy mikor találkoztunk személyesen ismét, nem tudom már, de arra emlékszem, hogy először megkérdezte tőlem, hogy visszatévezhet-e, mert "már megjárta valakivel", aztán agitált: kért, hogy írjak a Szívárvány c. lapnak, amely akkor egyedülálló kulturális, irodalmi hídként ívelt át az óceán fölött – Amerikát és Magyarországot összekötve. A lap sorsát nemcsak barátként, hanem a magyar kultúráért vállalt felelősséggel fáradhatatlanul támogatta írásaival, lapbemutatók, irodalmi estek szervezésével is. Ebbéli munkájában természetesen Ibolya is végig mellette állott.

S hogy mennyire az egyetemes magyar irodalom értékeinek elkötelezett terjesztője volt, bizonyítják Reményik Sándorról, Mikes Kelemenről, Tormay Cécileről készített tanulmányai – hogy példaként csak néhányat emeljünk ki –, amelyekben nemcsak a szerzők tartalmi jegyeire figyelt, hanem a stílusbeli értékekre, a művészi üzenet mélységeit is érintve. Íme, hogyan értékeli a zágoni Mikes Kelemen irodalomtörténeti jelentőségét:

„A Törökországi levelek révén Mikes ma a magyar nemzeti emigráció jelképe, és az emigrációs lét dinamikájának első hiteles letérképezője. 250 év távlatából azt mondhatjuk, hogy az emigrációs létnek ma sincs olyan eleme, vagy mozzanata, amelyet Mikes már le nem írt volna. Azt is mondhatnánk, hogy Mikes a nemzeti emigráció hiteles szava, és az emigráció értékrendjének mércéje. Mikes nem a tengerparti búsuló, de nem is a kozmopolita világotató, hanem a magyar nemzeti irodalom egyik legvonzóbb és ma is elevenen ható szerzője. Szerinte fontos volt, hogy „Minden ország tartsa meg a maga szokásait.” (5. levél.) Mikes őseredeti elbeszélő tehetséggel megáldott és a magányban magára talált vérbeli író, és tudósító, aki sivár környezetében

és kilátástalan helyzetében a „Sokkal jobb egy kis fényt gyűjtani, mint az örökös sötétség miatt átkozódni” elvét követte.”

Ki is volt tehát Kaslik Péter? Angol nyelvű önéletrajzából megtudjuk, hogy a vajdasági kisfaluban, Bokán született 1939. szeptember 8-án magyar szülők gyermekeként. Szülőfalujában töltötte gyermekkorát, az ottani elemi iskolában tanulta meg a betűvetést, majd 1950-ben a nagybecskereki gimnáziumba került, ahol az akkor nagyon népszerű mexikói színész, Pedro Armendaris után barátai Pedroként becézték. Középiskolai éve alatt aktív tagja volt a gimnázium színjátszó csoportjának, ezenkívül versenyszerűen sportolt, amit egyetemi éve alatt is folytatott.

Érettségi után, 1958-ban beiratkozott a Belgrádi Egyetem jogi fakultására, ahol harmad éves korában megismerte élete nagy szerelmét, Ibolyát, aki szintén ott tanult. Meglátni és megszeretni egy pillanat műve volt, amit 1961-ben házasságkötésük követett. Az egyetemet 1962-ben mint házastársak fejezték be. Jogi diplomával a zsebükben, nem kommunista párttagokként azonban nem tudtak szakmailag előrehaladni sem Péter szülőhelyén, sem Újvidéken, ahonnan Ibolya származott. Zoltán fiúk megszületése után életük fizikailag is egyre kényelmetlenebbé vált a szűkös lakásban, ezért a kivándorlás mellett döntöttek. A korra jellemző módon, mint család nem hagyhatták el a volt Jugoszláviát, ezért Ibolya – védnökséget kérve immár Kanadában élő fivérértől – elsőként emigrált 1965-ben. Péternek egy évvel később, 1966-ban sikerült kijutnia Kanadába, három éves kisfiúkat pedig csak 1967-ben láthatták viszont. Ibike lányuk 1973-ban született. Mint újkánadások, az első évek szokásos bukdácsolása után mindketten kanadai egyetemi képzést szereztek, és Péter tanárként helyezkedett el Mississauga-ban.

Gyermekeik felnöttek, egyetemet végeztek, mindketten tanítanak is az egyetemen: Zoltán mint jogász a torontói jogi fakultáson, Ibike mint többkönyves, sikeres szerző az írói szakmára készíti fel hallgatóit. Ibolya és Péter nyugdíjba vonulásuk után, 2000-ben vidékre költöztek, a Cambridge melletti St. George faluba, ahol szinte bukolikus életmódot folytattak, bekapcsolódva a helyi egyházi életbe. 2012. szeptember 25-én munka közben érte a végzetes csapás: a Guillain-Barré syndrome (GBS) néven ismert betegség, ami teljesen lebénította minden életfunkcióját – kivéve agyműködését, aminek bizonyítéka remekül megszerkesztett, „szemmel írott” önéletrajza. Minden pillantása, amit a speciális laptopba beépített varázslatos ultravörös fényecske érzékelt és a szövegszerkesztőbe továbbított, végtelen szeretetről, háláról, büszkeségről árulkodik: imádott családjára iránti halhatatlan érzelmeiről.

Imádkozunk, hogy Isten adjon örök nyugalommal Péternek, példája pedig szolgáljon tanulsággul mindannyiunk számára: az élet minden perce a mindenség örömeivel és szépségeivel van tele, ne szaladjunk el mellette!

My name is Peter Kaslik. I am named after my Father. My middle name is Thomas. I was born on September 8th 1939 in a small village called Boka, which was at the time part of Yugoslavia, and now it is part of the Republic of Serbia, the province of Vojvodina. We are however native Hungarians. I went to elementary school from grade one to grade four in my native village, Boka. I started grade five "Gymnasium" in Zrenjanin, formerly called Nagybecskerek in 1950. When I was in school in Zrenjanin I was called Pedro, and my friends still call me that. It is the Spanish version of Peter. In my time there was a very popular Mexican actor called Pedro Armendaris, and I was named after him. Sports were a big thing in my high school. I was a member of the track and field team, running the 1,500 meters. We competed against other schools in town, and against other towns of the province. I was also member of the school's Gymnastics team. I was a very active member of our school's drama club playing major roles in two plays that were very popular with the students and parents as well. In grade eleven, I made the city's handball team, and continued playing through my University years. I completed my schooling from grade one to grade twelve in my native tongue, Hungarian, although I was fluent in Serbian as well. After finishing high school in 1958, I enrolled to the University of Belgrade, Faculty of Law. During the third year of studies, I met my present wife Ibolya, who was also studying there. On my part, it was love at first sight. We got married in 1961, while still having another year of studies left. We have both completed our studies at the Faculty of Law of Belgrade in 1962. After completing our studies, my wife Ibolya got a job as the Chief Administrative Officer in our village, Boka. The people took an instant liking of her. I got a job in the Law Department of the Municipal Offices, which included a number of nearby villages like Boka. This was during the Communist regime in former Yugoslavia. Since I was not a member of the Communist Party, I could not be trusted with any assignments. Some of my co-workers, and I were

just sitting in the office doing nothing. Later we would send out for some drinks, alcoholic that is, and drink in the office all day. Since I was very dissatisfied and unhappy about my job we decided to move to a bigger place hoping that I would get a more meaningful job. We moved to the capital city of the province of Vojvodina, Novi Sad. I got a job at the city hall, and Ibolya got a job in a large export company. Again, it was basically the same as during my previous job, except that now neither of us had a meaningful job, not just me.

Our son Zoltan was born in Novi Sad in 1964. In Novi Sad we lived at Ibolya's parents' place in a small house. With the baby it was very crowded, and we did not have a chance to get a flat of our own. Ibolya, and I were very desperate. Ibolya's younger brother, Steve had escaped to Austria earlier, and from there applied for entry to Canada. His application was accepted, and he moved to Canada, got a job as a tool and dye maker, and in a short time he was doing quite well. Ibolya, and I decided to leave the country and move to Canada as well. As we were not permitted by the Yugoslav authorities to leave the country as a family, Ibolya got a sponsorship from her brother Steve and left first.

Our coming to Canada is a story of heartache and family separation. Ibolya arrived in Canada in 1965. To follow Ibolya, I went to Germany, and got permission to stay there until my sponsorship papers would arrive from Canada. I arrived in Canada and joined my wife a year later in 1966. Our son, Zoltan was brought out to join us by Ibolya's parents in 1967.

In the first few years we were doing any job that we could find. For a time, we were superintendents in a small apartment building in Toronto. I worked in a warehouse, at a gas station, did nightshift work, etc. the usual jobs new Canadians do. In the meantime I studied English, mainly on my own, and with the help of Ibolya, who studied English back in Yugoslavia. I took a three month English course for new Canadians offered by the Unemployment Office of Toronto. This was the only formal training I received in English Language.

In 1969, I applied, and was accepted to the one year course to Toronto Teachers' College. I graduated and started working as a full time teacher for Dufferin-Peel Separate School Board in Mississauga, Ontario in 1970. I had a fairly hard time at my job in the first four years, but after that it became better, and I enjoyed my job through the full thirty years as a teacher.

Ibolya was admitted to the School of Social Work at the University of Toronto in 1969. She graduated, and received her Masters Degree in 1971. Ibolya started working at Ontario Mental Health Center in Toronto in 1971. Our daughter, Ibolya, Ibi was born in 1973. My wife, Ibolya was named a Senior Social Worker in 1974.

We both retired in the year 2000, and decided to move out to the country. We sold our house in Toronto, and our cot-

tage in Haliburton, and bought a house with some land in the country near Cambridge, Ontario in the vicinity of the village of St. George. We both love this place that we just call Tanner Road, based on its street's name. Our new neighbours were very friendly, and helpful. After a while Ibolya started attending Holy Trinity Anglican Church in St. George, and she told me that the sermons were very meaningful, and the people were very friendly. After a while I joined her in attending the church on Sundays. The sermons were indeed meaningful, and the parishioners were friendly, and accepting beyond our expectations. They made us feel welcomed and truly belonging to this very established church community.

On September 25th 2012, I was doing some light work outside when I suddenly collapsed, and felt something like electrical surges going through my hands, and feet, and throughout my skin. After a while I managed to get up, and went inside. The next day my speech became slurred from time to time, and my knees became wobbly, so we went to the Emergency Ward of Cambridge Hospital. I collapsed again right in front of the admitting nurse, and I was immediately taken to GR Hospital ICU in Kitchener. After about a year, I was taken to a specialist in Toronto, who examined me using some sophisticated electronic equipment. According to his diagnosis, I will never be able to breathe on my own, speak, use my hands, or be able to walk. In other words, I will never recover. Based on this diagnosis, on March 4th 2014, I was moved from GR Hospital ICU to Freeport, which is a long term care hospital.

For the twelve years at Tanner Road, I had perhaps the time of my life. I find it impossible to come to terms with the fact that I will never be able to walk up early in the morning to the "barn," that was really my workshop, and near to it was my greenhouse. It is also very hard for me to accept that I will never be able to drive my small tractor to bring some loom with it for Ibolya either.

Since the time that I became paralysed and bedridden in 2012, perhaps for life, Reverend Margaret, the pastor of Holy Trinity Anglican Church in St. George has been visiting me weekly for the past two years. She talks to me often about the value, and the sustaining power of hope. After that, she reads a short passage from a Psalm, and we say a prayer together. Reverend Margaret's visits are very meaningful, and soothing. As I said before, I got married very early in my life, at the age of twenty two. We have two children. Our son Zoltan was born in 1964. Our daughter Ibolya, Ibi was born in 1972. Zoltan and Debbie have two children, Mathew and Liam. Matthew has just graduated from high school, and Liam has just completed grade nine. Our daughter Ibi, and Ralph have one daughter, Ilona, who was born on January 2nd, 2014.

The best part of being a parent is being part of the miracle of their birth, and experiencing the development of the abilities, and talents of your children. Becoming parents also means providing a loving home for your children. As your children grow up, get married, and start a family of their own, as a

rule they tend to model their attitudes toward their own family, and towards their siblings, and their parents based on the family atmosphere in their parents' home as they were growing up. My wife and I have provided a loving and supportive home for each other, and for both of our children. Our son, Zoltan has also benefited from the love of both sets of his grandparents, and from the love of many of our family relatives. As we are getting older we are hoping that both of our children will be as supportive, loving and understanding towards us and to each other as we were towards them as they were growing up in our home.

Before my illness, I loved gardening, and doing some simple carpentry work. I did a lot of reading during my life, and a lot of writing as well, mainly book reviews and political writing. My articles appeared in the Hungarian papers, and magazines in Canada, Hungary and elsewhere where Hungarians live.

We always had pets. We usually had two cats, and two dogs. They are both Hungarian Pulies. The Puli is very intelligent. It learns the house routines fast, it is friendly with children, and very devoted to its owners.

As I had to leave my country of birth, and I do not like travelling. Nevertheless, on my way to Canada in 1966 I spent some time in Austria, and Germany. As I said before, my wife and I have a lot in common, and I love her very much. The only difference between us is that is that she likes travelling, and I don't. Now that I am bedridden for life, I feel very sorry that she could not visit the many places she wanted to visit, because of my refusal to go with her.

What makes me happy? In my current situation this is a very difficult question. What used to make me happy was when I could do something for myself, my wife, for my children, and lately for my grandchildren. Their achievements and their happiness made me happy as well. In my current situation, I can not do anything for myself, nor for others. My wife, Ibolya, visits me every day for the past two years, despite the fact that at home she has to stand up for me, and do her regular job as well. All this, because I can not be there. When my two children and grandchildren visit me, I talk to them about my disability to contribute to anything, and they say they love me just because of me. I don't know if just being me is enough, but I feel that they truly love me.

What makes me happy, is when my wife, or any of my two children, and grandchildren peer through the curtain that serves as a door to my room, and greet me with a smile. It makes me happy when my oldest grandson, Matthew tells me about the high marks he received on his composition. Matthew also talks to me proudly about his outstanding goaltending skills, and results in hockey. It makes me very happy that Matthew has been accepted to the University of Guelph. Keep up the hard work, and good luck in your studies, Matthew.

It makes me happy that based on his high marks, and the

recommendations of his teachers, Liam has been accepted to the very prestigious high school program, "International Baccalaureate" (The "Smart School"). I am also very happy that Liam has placed second in the 1500 metre race with the second best of all time in his age group at Halton Region Catholic School Board Championship, involving Halton, Milton, Oakville, Orangeville etc. Liam also plays hockey in the GTHL AAA Minor Midget Markham Majors

The birth of our third grandchild Ilona, the baby of our daughter Ibi and Ralph, means a lot to us grandparents as well. A young life at our age is a source of joy and beauty. Her presence touches my heart, and seeing her makes me feel that I am admiring a gift and witnessing a miracle. It also makes me very happy when my wife shares with me on her Ipad, as Ilona at the age of seven months is actually dancing to the rhythm of the music on her Jolly Jumper before she has even learned to walk.

After the visiting hours are over, it becomes very lonely here. It feels good when some of the nurses and other staff members wave to me from the darkened hallways, and say: Hi, Peter.

It also makes me happy that I can sit, and ride in the soon to be mine electric wheelchair. It allows me to get out of bed for three, four hours a day. Riding the wheelchair gives me the sense of motion, the feeling of going from here to there. It makes up for the natural ability I don't have any more.

A perfect day for me would be, if the dream of mine of getting better would come true. Until that time a perfect day for me is when Ibolya and I in my wheelchair, go down to the beautiful grounds of the hospital, sit by the water fountains, and listen to the beautiful sound of the four water fountains as their individual random sounds blend together. Ibolya would on certain days take out a book from her purse and start reading poems from it. Poems that we used to read when we were dating, and when we were newlyweds.

I hope that members of my family, and friends would describe me as a dependable, truthful, and hard working person. I was striving through my whole life to live up to these expectations. My professional evaluations by school principals also state that as a teacher I was a very dependable person, having excellent rapport with students, staff members, and parents.

I am most proud of being married to my wife, Ibolya for fifty three years. I am proud that we have raised two very successful children. Zoltan, our son is a lawyer. He works full time for the Law Society of Ontario, and part time as a lecturer at University of Toronto. He teaches two subjects to graduate law students who are preparing for their bar examination. Our daughter, Ibi, is a published writer and a university instructor of creative writing.

I am also very proud that my wife and I managed to start, and achieve a successful new life in Canada and to find a profession each that has fulfilled our working lives.

I am proud that with the enduring help of Ibolya, I have

learned to "type" using the laptop computer without being able to use my hands. The learning process was very tedious, and often very frustrating, but we have persevered. The program uses the built in camera of the laptop, or a small ultra red light to detect the movements of your eyes, and places a cursor on the screen on the exact spot where your eyes are pointing. As you move your head slightly, the cursor will move up, down, or left, and right on the screen. By using the on-screen keyboard, and placing the cursor on the desired letter on the keyboard, the letter will appear on the writing pane, the Notepad, or a word processor. If you are using reading glasses as I do, a "magic" dot is placed on your glasses that communicates with the ultra red light. It takes a lot of practice to control the movements of your head.

Since I can not speak either, using the program helps me to communicate. I wrote this text with my eyes. I hope you enjoyed reading it.

Timeline of Some Important Events in my Life

I was born on September 8th, 1939.

Started elementary school in 1946.

Started grade 5 "Gymnasium" in Zrenjanin in 1950.

Completed high school in 1958.

Graduated from Faculty of Law, University of Belgrade in 1962.

We got married in 1961

Zoltan was born in 1964

Ibolya left for Canada in 1965

Peter arrived in Canada in 1966

Zoltan was brought to Canada in 1967 by Ibolya's parents

Peter started Teachers' College in 1969

Peter started working as a full time teacher for Dufferin Peel Separate School Board in 1970.

Ibolya was admitted to the School of Social Work at the University of Toronto in 1967. She graduated, and received her Masters Degree in 1969.

Ibolya started working at Ontario Mental Health Center in Toronto in 1969.

Our daughter, Ibi was born in 1973.

My wife, Ibolya was named Senior Social Worker in 1974.

We have both retired in the year 2000, and decided to move out to the country. We sold our house in Toronto, and our cottage in Haliburton, and bought a house with some land in the country near St. George, Ontario in the year 2000.

I got sick, and paralysed in 2012.

I was moved from GR Hospital ICU to Freeport on March 4th 2014.

STEVE SAVANYA

SUNRISE

My secret words flow down a river
Islands in currents of fate
A sometimes they haunt me and they shiver ...
And drift away all unknown hate

My songs are confessions and pillows
And staggering celestial lights
Beaming down hope on black willows
And bouncing to heavenly heights

My sighs are the cartwheels of wisdom
The joys of sweet hurts long gone by
That echo the wonders of freedom
And shine back my peace to the sky

It's time to let go of the silence
That held me in a bondage so dark
And a voice that clears all fog and lost sense
Sings like a fairy tale lark

Calgary, February 6. 2015

SAVANYA ISTVÁN

ADJ JELET

Adj jelet a szelekben
Létezésed üzend meg nekem
Leheletben, szívverésben
Felkacagó ébredésben
Lásd meg kinyújtott kezem
Adj jelet

Adj jelet a vizekben
Szándékkal pingáld ki arcom
Születéssel, kacagással
Szent titkokba avatással
Lásd meg a reményt az arcon
Adj jelet

Adj jelet az időkben
Tűrelmeddel gyógyítsd bajom
Virágfénnyel, vallomással
Lelket érő hallomással
Lásd meg hánykódó hajóm
Adj jelet

Adj jelet a lelkekben
Szerelemtől bódult talányt
Mártós tollal lángot karcolj
Trubadúrdal tűzzel harcolj
Láss meg porcelán magányt
Adj jelet

Adj jelet a jelekben
Öleléssel add át a hangot
Énekszóval, csengettyűkkel
Ibolyaszín gyöngybetűkkel
Lásd meg a tündöklő lantot
Adj jelet

Calgary 2000 június 1.

KANADAI / AMERIKAI
MAGYARSÁG

1949 óta szolgálja a nyugatra szakadt magyar közösséget.

Elismerten, a nyugati világ legnagyobb példányszámában megjelenő magyar hetilapja. Megjelenik minden szerdán délelőtt, és még aznap olvashatják, akik megvásárolják a torontói magyar üzletekben. Előfizetés \$75 egy évre vagy \$40 félévre, postázással.

A legfrissebb magyarországi, nemzetközi és sport híreket foglalja össze lapunk minden politikai elhajlás nélkül, mint a múltban. A Magyarországon hirdető több ezer olvasóhoz szólhatnak! Olvassa, hirdessen és rendelje meg a mindenki által szeretett Kékújságot!

A legjobban informált magyar a Magyarországot olvassa!

Published by: Canadian Hungarian Media non Profit Corp.
747 St. Clair Ave. W. #103.
Toronto, ON M6C 4A4 Canada
Telefon: 416-656-8361, Fax: 416-651-2442

Kiadó: Aykler Béla
Főszerkesztő: Susan Papp
Felelős Szerkesztő: Dr Tanka László
Szerkesztő: Balás Róbert
Számítógépes szerkesztő: Horváth Zsolt
Web: www.kanadaimagyarsag.ca
E-mail: info@kanadaimagyarsag.ca

Reméljük továbbra is szolgálhatjuk a magyarságot a nyugati legnagyobb számú hetilapjával.

FEJEMBEN EGY FÉRFI LAKIK

A fejemben egy gyermek lakik
Izzással kérdő, vizen sikló sugár
Mesék győztes hercege
A föld kék porcelánbogár

A fejemben egy ifjú lakik
Rohanni vágó friss medrű patak
A világot falni készülő
Apolló testű pirkadat

A fejemben egy férfi lakik
Vállain tervek, terveiben világ
Isten féltett védence
Vulkán torkán bomló virág

A fejemben egy vén bölcs lakik
Felhőből-szött arcú jóságos apó
Szemeiben tengermély csend
Örök útra induló

TATÁR ETELKA

KI A FARKAS, KI A BÁRÁNY - HÚSVÉTI TÖRTÉNET

A hetvenes évek végén vagy a nyolcvanas évek elején történt egy bánsági faluban húsvét előtt. Nagyon korai húsvét volt, vagy a tél húzódott különösen hosszúra, de nagyhéthez közelegve még mindig jó nagy hó uralta a tájat.

A különös törvények időszaka volt ez az időszak, mikor még dühöngött a diktatúra, és egyre-másra záporozták ránk azokat a törvényeket és törvényerejű rendeleteket, amelyek "ézszerüsíteni" akarták életünket a táplálkozástól a szeretkezésig. Például saját állatállományból sem lehetett jószagot vágni, szarvasmarhát vagy disznót, csak úgy, ha a bőrét lenyúzták és beszolgáltatták a gazdák.

Sajnálunk is nagyon a bodói sonka meg szalonna ropogós bőrét, mert úgy tanultuk még egykor szüleinktől, nagyszüleinktől, hogy az a magyar gyermek rágógumija.

Na, de ha ló nincs, a szamár is jó, tartja a közmondás; majd csak megesszük a sonkát, szalonnát bőr nélkül is, ha pont ettől izmosodik a szocializmus.

Igen ám, de ahogy telt-múlt az idő, még szorítottak egyet a hazafias nadrágszíjon. Ebben az évben megtiltották a húsvéti bárány vágását. Pedig ki látott még húsvétot a Bánságban rántott bari, töltött bari vagy báránysült nélkül, főleg a román házaknál?

Hümmögtek az emberek, de csak úgy, a bajszuk alá, ha volt, mert az ukázzal szinte senki sem mert dacolni. Minek kockáztatni ezt vagy azt, amikor a nagykapu mellett mindig van kiskapu is!

S ha Ceausescu bezáratta a nagykaput, majd a jó Isten megvilágítja az agyakat és megtaláljuk a kiskaput, főleg ha az ő ünnepéről van szó.

Ahogy mondtam, hosszúra nyúlt a tél, még hó borította a tájat. A dimbes-dombos vidéken szétszórt falvak felkeltették a vadállomány érdeklődését. Már nemcsak a nyuszikák merészkedtek be a káposztás kertekbe, de a róka meg a farkas koma is lesétált a falu szélére. A Béga völgyében, a folyó jobb partján Bodó és Betlenháza között Kutina már a dombokra kapaszkodik, a gazdaság juhaklái pedig egészen fenn vannak a dombok között, messze a különben is szétszórt házakból álló településtől. Csoda tán, ha innen jöttek a legrémisztőbb hírek most húsvét körül!

Egész farkasfalka tört rá a juhokra, de fene jó gusztusok volt farkas komáéknak! Mivel volt miben válogatniuk, csak a bárányokat vitték el. Igaz, volt két öreg birka is, amit megtéptak, szétcibáltak, de azt otthagyták a havon a kivizsgáló bizottságnak corpus delictiként. Mert hogy a statisztikára nézve, ezt jelenteni kellett a megyének és párt vonalon is, hogy meglegyen a terv, azaz a plán. A plán pedig mindennél fontosabb!

Fekete kocsisor száguldott Kutina felé. A bizottság saját szemével láthatta, amit meghagytak a farkasok, de amit elvittek, azt nem. Tán csak nem fognak kotorászni a vadak gyomrában is?, gondolták a juhászok.

Nem is kotorásztak. Hál' Istennek, a falu konyháin sem, mert Kutinán az idén is hagyományosan zajlott a húsvét, minden asztalra jutott bárányhús. Még a bizottságot megvendéglő gazdasági asztalra is, és ha jól számítom, a bizottságot alkotó elvtársak asztalára is.

Nem véletlen, hogy van ilyen közmondásunk, hogy minden kár haszonnal jár, aminek szinonimája lehetne, hogy minden nagy kapu mellett van egy kis kapu is. Csak meg kell találni.

S ha már a statisztikánál tartunk, meg nem állom, hogy el ne mondjam, a statisztika egyformán érvényes volt állatra és emberre. Kezdő tanár koromban még az első őszön találkoztam is vele.

Míg a bárányok esetében az volt a baj, hogy valójában kevesebben voltak, mint azt a papírforma megkövetelte, a bodói iskolában nyolc ötödikes gyerek volt, akik viszont nem szerepeltek semmiféle statisztikában, illetve nem szerepelhettek, mert a tervek alapján a magyar iskolát meg akarták szüntetni. Tudni kell viszont, hogy Bodó kb. 500 lelkes szintiszta magyar település a Béga völgyében (Temes megye, Románia). Iskolájában még akkor elsőtől nyolcadik osztályig folyt magyar tanítás, mert ez volt a gyermekek anyanyelve. Igaz, lassan megszűnőben volt egy-egy osztály gyermekhiány miatt.

Ebben az évben nem indulhatott ötödik osztály, mert a statisztikában egy gyerek sem szerepelt. Valójában nyolc gyermekkel csak különleges miniszteriumi engedéllyel indulhatott osztály, de mindig akadt vállalkozó szellemű szülő, aki felment a fővárosba a kérvényekkel.

Könnyű volt nekem dacolnom a statisztikával. Új ember voltam, zöldfülű kezdő, semmit sem tudtam a rutinról, na, meg nem is akartam tudni róla.

Előbb csak visszaküldték a statisztikáimat, hogy hibásak. Írjak csak alá és pecsételjek le egy üres lapot, majd fenn kitöltik helyesen. Mivel önféjűen újra csak a magamét küldtem el, telefonon feddtek meg, és közölték: nyolc gyermekkel nincs osztály! Én meg csak makacsul hajtogattam, ha úgyszincs osztály, kit zavar ez a nyolc gyermek?

Látván hozzá nem értésemet, hívogattak a községközpontba, tanfelügyelőségre, párthoz. Ők leradírozták, én meg beírtam. Közben az idő múlogatott, megkezdődött a tanítás, s a nyolc gyermeket Bálincra küdték, román tagozatra. Valahogy nem tudtam lenyelni a gombócot, hisz az alkotmány jogokat biztosított. A szülőkkel kérvényt írtam, bizottságot menesztettem Bukarestbe, és láss csodát, decemberre megjött a jóváhagyás, beindulhatott az anyanyelvi osztály. Pillanatnyilag legyőztem a statisztikát. Volt örömmámor, szülők, gyerekek körbeugráltak. De az általános folyamatot nem tudtuk megállítani: 1984-ben Bodón megszűnt a felső tagozat. Az elemi egy épületbe költöztették az óvodával, az iskolaépületből koporsóraktár lett.

SOLTI GIZELLA, A NEMZET MŰVÉSZE (1931—2015)

Életének 84. évében elhunyt Solti Gizella, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas iparművész, gobelintervező, érdemes és kiváló művész, a kortárs magyar iparművészet kiemelkedő alakja.

Solti Gizella "annak a nagy textilművész-generációnak volt a tagja, amely nemcsak a hazai, hanem az európai textilművészetet is megújította. Pályája kezdetén figurális, később nonfiguratív gobelineket készített. Nagy műgonddal szőtt gobelinjeiben, virtuóz textilgrafikáiban és +írógéprajzaiban+ a felszínnél mindig mélyebbre hatolva, a lét titkait, a megpróbáltatásokat, az örömet és a bánatot igyekezett több rétegben és olvasatban feltárni és megmutatni."

Solti Gizella Budapesten született 1931. november 18-án. Középiskolai tanulmányait a "kisképzőben", a Szépművészeti Líceumban végezte. 1950-ben került az Iparművészeti Főiskolára, ahol Ferenczy Noémi tanítványa volt. Mestere halála után ő örökölte meg csaknem kétméteres szövőszékét, ettől kezdve minden a gobelinszövésre predesztinálta. Pályája kezdetén figurális, később nonfiguratív gobelineket készített. Első nagy sikerét az auschwitzi rabruhát mintázó Egy fél csíkos kabát című szabálytalan darabjával aratta, amely a háborúra és meghurcolásra emlékezteti szemlélőjét. Később formára "szabott" szövött gyümölcssei, majd az Erdély Miklóssal közösen készített Dupla-sarkú megkettőzött szövése és a Pászka című munkája jelentik a szövés technikai megújításának egy-egy állomását.

Művei kilépnek a textil műfajából, egyszerre festőiek, grafikusak, figuratívak és absztraktak, tradicionálisak és formabontók. Nagy műgonddal szőtt gobelinjeiben, virtuóz textilgrafikáiban és "írógéprajzaiban" a felszínnél mélyebbre hatolva, a lét titkait, a megpróbáltatásokat, az örömet és a bánatot igyekezett több rétegben és olvasatban feltárni és megmutatni.

Munkásságát 1999-ben római ösztöndíj is segítette, amely új impulzusokat is adott számára, mindezek merített papírjaiban, írógéprajzaiban, frottázaiban (úgynevezett átdörzsöléses képzőművészeti technikával készült alkotások), valamint gobelinjeiben keltek életre.

A hatvanas évek elejétől állították ki műveit, első egyéni tárlatára a budapesti Fényes Adolf teremben került sor 1962-ben. Ezt követően a fővároson kívül kiállított Győrben, Kőszegen, Sárváron, Pannonhalmán, Székesfehérváron, külföldön is rangos galériákban jelentek meg munkái, többek között Madridban, Varsóban, Frankfurtban, Tokióban és Párizsban is. 1993-tól volt a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendes tagja, akadémiai székfoglaló kiállítását 1994-ben rendezték meg a Budapest Galériában. Számos közgyűjtemény őrzi alkotásait, köztük a budapesti Iparművészeti Múzeum, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum és a Szombathelyi Képtár. Köztéri alkotásai középületeink belső tereit díszítik. Solti Gizella munkásságát 1974-ben Munkácsy-díjjal, 1981-ben érdemes művész, 1988-ban kiváló művész címmel, 2006-ban Kossuth-díjjal ismerték el. 1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja. 2014-ben beválasztották a nemzet művészei közé.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma közleménye alapján

KŐMÍVES KELEMEN (NÉPBALLADA)

Tizenkét kőmíves összetanakodék,
Magos Déva várát hogy felépítenék,
Hogy felépítenék félvéka ezüstér,
Félvéka ezüstér, félvéka aranyér.
Déva városához meg is megjelentek,
Magos Déva várhoz hozzá is kezdtettek,
Amit raktak délig, leomlott estére,
Amit raktak estig, leomlott reggelre.
Megint tanakodott tizenkét kőmíves,
Falat megállítani, hogy lesz lehetséges,
Míg elvégre ilyen gondolatra jöttek,
Egymás között szoros egységet köttek:
Kinek felesége legelőbb jó ide,
Szép gyöngén fogjuk meg, dobjuk bé a tűzbe.
Keverjük a mészbe gyöngé teste hamvát,
Avval állítsuk meg magos Déva várát.

"Kocsisom, kocsisom, nagyobbik kocsisom,
Én uramhoz menni lenne akaratom!
- Kőmíves Kelemen felesége mondja -
Fogd bé a lovakot, fogd bé a hintóba,
Fogd bé a lovakot, állj is gyorsan elé,
Hadd menjünk, hadd menjünk Déva vára felé.
Mikor fele útját elutasták volna,
Erős idő vala, záporesső hullá:
"Asszonyom, csillagom, forduljunk mi vissza.
Rossz jelenést láttam az éjjel álmomba,
Az éjjel álmomba olyan álmot láttam,
Kőmíves Kelemen udvarába jártam,
Hát az ő udvara gyásszal van behúzva,
Annak közepibe mély kút vala rakva,
Az ő kicsi fia oda beléhulla.
Az éjjeli álom nem telik ma jóra,
Asszonyom, asszonyom, forduljunk meg vissza!"

"Kocsisom, kocsisom, nem fordulunk vissza,
A lovak se tiéd, a hintó se tiéd,
Csapjad a lovakat, hadd haladjunk elébb!"
Mennek, mendegélnek Déva vára felé,
Kőmíves Kelemen őket észreuvé,
Megijede szörnyen, imádkozik vala:
Én uram istenem, vidd el valahova!
Mind a négy pej lovam törje ki a lábát,
Vessen a hintómnak négy kereke szakát,
Csapjon le az útra tüzes istennyila,
Horkolva térjenek lovaim vissza!
Mennek, mendegélnek Déva vára felé,
Sem lovat, sem hintót semmi baj nem lelé!

"Jó napot, jó napot tizenkét kőmíves!
Neked is jó napot Kelemen kőmíves!
Köszöne az asszony, az ura válaszolt:
"Édes feleségem, neked is jó napot!
Hát ide mért jöttél a veszedelmedre,

Szép gyöngén megfogunk, bédobunk a tűzbe.
Tizenkét kőmíves azt a törvényt tette:
Kinek felesége hamarabb jó ide,
Fogjuk meg szép gyöngén, dobjuk bé a tűzbe,
annak gyöngé hamvát keverjük a mészbe,
Avval állítsuk meg magos Déva várát,
Csak így nyerhessük el annak drága árát.
Kelemenné asszony, hogy átalértette,
Bánatos szívének így lett felelete:
"Várjatok, várjatok tizenkét gyilkosok,
Amíg búcsut veszek; csak addig várjatok,
Hogy búcsut vehessek asszonybarátiimtól,
Asszonybarátiimtól s szép kicsi fiamtól:
Mert a halottnak is hármat harangoznak,
Én árva fejemnek egyet sem kondítanak!"

Kelemenné asszony avval haza mene,
Egyszer-mindenkorra, hogy végbúcsút venne,
Hogy végbúcsút venne asszonybarátiitól,
Asszonybarátiitól s szép kicsi fiától.
Avval visszamene Kőmíves Kelemenné,
Sírva haladt magos Déva vára felé,
Mefogták szép gyöngén, bétevék a tűzbe,
Az ő gyöngé hamvát keverék a mészbe,
Avval állíták meg magos Déva várát,
Csak így nyerheték meg annak drága árát...

Kőmíves Kelemen, mikor haza mene,
Az ő kicsi fia jöve véle szembe.
"Isten hozott haza, kedves édes apám!
Hol maradt, hol maradt az én édes anyám?"
Az ő édes apja neki így felele:
"Hadd el fiam, hadd el, haza jó estére."
"Istenem, istenem, este is eljőve,
Mégis édes anyám még haza nem jöve.
Apám, édes apám! mondja meg igazán,
Hogy hol van, hogy hol van az édes anyám?"
"Hadd el fiam, hadd el, haza jó reggelre,"
Az ő édes apja neki így felele.
"Istenem, istenem, reggel is eljőve,
Mégis édes anyám még haza nem jöve,
Apám, édes apám! mondja meg igazán,
Hogy hol van, hogy hol van az én édes anyám!"

"Menj el fiam, menj el magos Déva várra,
Ott van a te anyád, kőfalba van rakva."
Elindula sírva az ő kicsi fia,
Elindula sírva magos Déva várra,
Háromszor kiáltá magos Déva várán:
"Anyám, édes anyám! szólj bár egyet hozzám!"
"Nem szólhatok, fiam, mert a kőfal szorít,
Erős kövek közé vagyok bérakva itt."
Szíve meghasada s a föld is alatta,
S az ő kicsi fia oda beléhulla...

KELEMEN THE MASON (FOLK BALLAD)

Twelve mason are pondering how to find a way
 To erect the walls of Deva's castle for a handsome pay
 For a bucket of silver, a bucket of gold,
 For a bucket of silver, a bucket of gold.
 Upon winning the town's consent the mighty toil began
 The wall they struggled with till noon
 By nightfall tumbled down
 The wall they struggled with till dark
 Tumbled down by dawn

Twelve masons are pondering despairingly again
 Just how they might get the walls once 'n' for all to stand.
 No better thought did come to them, so this pledge they made,
 And sealed it as they joined their hands foreshadowing a dark
 fate.
 The ill fated wife who is the first to come upon this place,
 Her body in the dancing flames we shall so gently place
 Her lily white ashes then we shall in the mortar blend
 Thus shall we gain our reward, great riches in the end.

Coachman, my good coachman, I want no more delay,
 With my loving husband I long to be today.
 Hitch up the fastest carriage now, hesitate no more,
 Hurry to the hill of Deva to the one that I adore
 A little more than half the way they almost did pass by,
 Fearful lightning, gloomy clouds they saw up in the sky.
 "Oh, my kind, dear lady, please let us turn around.
 The omen in my dream last night pursues me like a hound.

In the dream I saw your house covered in black doom
 Your boy into the deep well fell by the shadow of the moon
 Please, let's turn around right now before it's far too late!"
 "The horses are mine, the carriage is mine! No more time we'll
 waste"
 As they were getting closer to that fateful castle hill
 Poor Kelemen in his whispering voice with a trembling fear
 Did begin to mutter now a most desperate prayer
 "Oh, dear Lord in Heaven, make them go elsewhere!
 Let my fastest horses break their necks and legs!

Let my fastest carriage's wheels loosen and collapse!
 Let a dreadful lightning chase them far away!"
 Alas, no horse, no carriage did wander astray.
 "Twelve masons, twelve masons! Good day to you all!
 And to you as well dear, Kelemen the one I so longed for."
 So did his wife speak to him and poor Kelemen said:
 "What a mournful day, oh Lord, oh so very sad!
 Twelve mason are pondering how to find a way
 To erect the walls of Deva's castle for a handsome pay
 For a bucket of silver, a bucket of gold,
 For a bucket of silver, a bucket of gold.

Upon winning the town's consent the mighty toil began
 The wall they struggled with till noon

By nightfall tumbled down
 The wall they struggled with till dark
 Tumbled down by dawn
 Twelve masons are pondering despairingly again
 Just how they might get the walls once 'n' for all to stand.
 No better thought did come to them, so this pledge they
 made,
 And sealed it as they joined their hands foreshadowing a
 dark fate.
 The ill fated wife who is the first to come upon this place,
 Her body in the dancing flames we shall so gently place
 Her lily white ashes then we shall in the mortar blend
 Thus shall we gain our reward, great riches in the end.

Coachman, my good coachman, I want no more delay,
 With my loving husband I long to be today.
 Hitch up the fastest carriage now, hesitate no more,
 Hurry to the hill of Deva to the one that I adore
 A little more than half the way they almost did pass by,
 Fearful lightning, gloomy clouds they saw up in the sky.
 "Oh, my kind, dear lady, please let us turn around.
 The omen in my dream last night pursues me like a hound.

In the dream I saw your house covered in black doom
 Your boy into the deep well fell by the shadow of the moon
 Please, let's turn around right now before it's far too late!"
 "The horses are mine, the carriage is mine! No more time
 we'll waste"
 As they were getting closer to that fateful castle hill
 Poor Kelemen in his whispering voice with a trembling fear
 Did begin to mutter now a most desperate prayer
 "Oh, dear Lord in Heaven, make them go elsewhere!
 Let my fastest horses break their necks and legs!

Let my fastest carriage's wheels loosen and collapse!
 Let a dreadful lightning chase them far away!"
 Alas, no horse, no carriage did wander astray.
 "Twelve masons, twelve masons! Good day to you all!
 And to you as well dear, Kelemen the one I so longed for."
 So did his wife speak to him and poor Kelemen said:
 "What a mournful day, oh Lord, oh so very sad!
 Why did such a cruel fate, bring you here this way?
 Into the dancing flames we shall place you dear, today.
 Your lilly white ashes in the mortar we shall gently blend.
 So shall we gain our handsome pay, great riches in the end."

All too well she understood what she was bound to hear.
 Faintly did she moan with her poor heart filled with fear:
 "Hear me, you twelve murderers, I'm begging of you all,
 Let me see my little boy, please let me, just once more.
 The churchbell always tolls three times for the one that dies.
 No tear will be shed for me when I close my eyes."
 So, with these words on her lips to her house she returned
 To bid a last farewell to her little boy she turned.

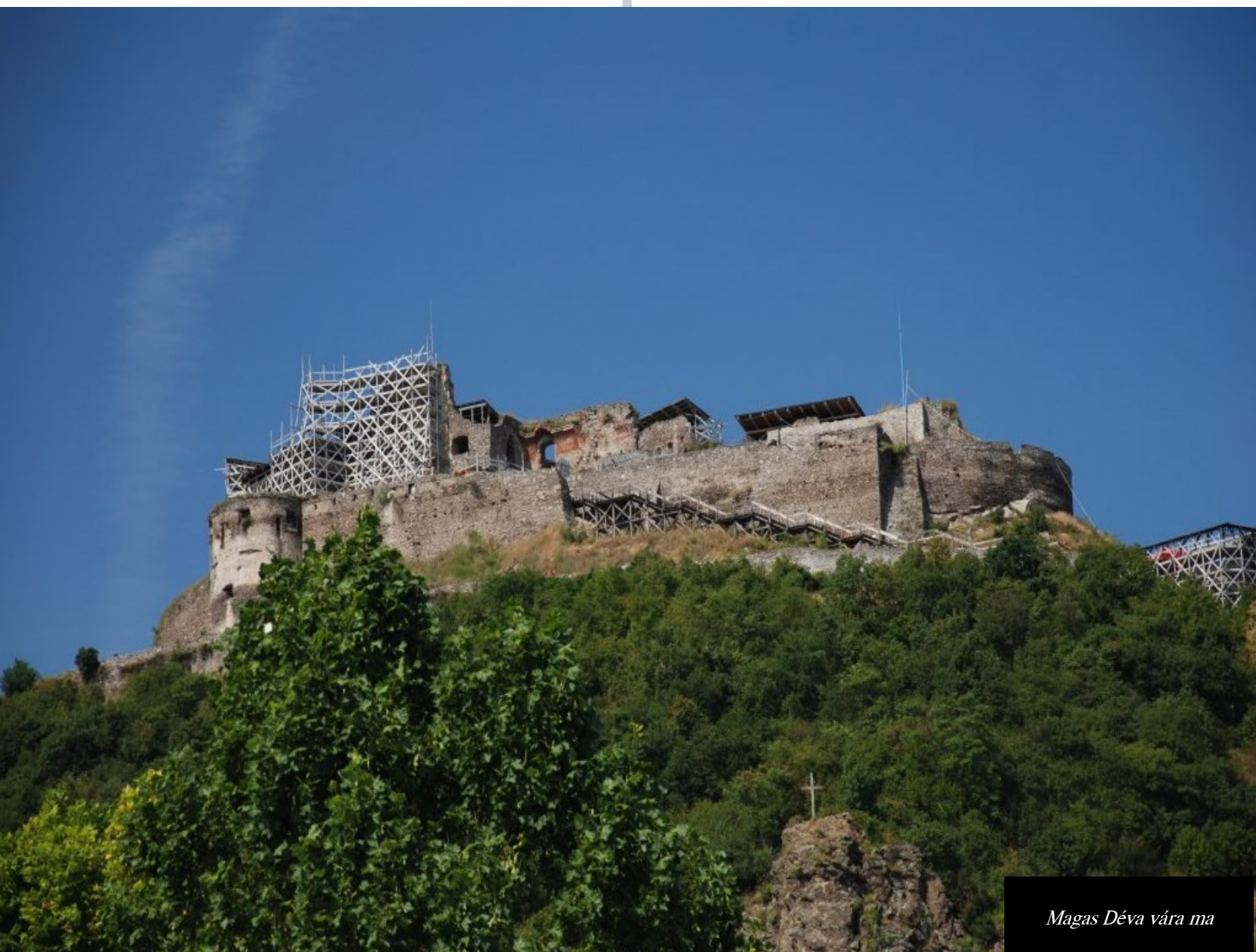
To face her fearful destiny back to Deva's hill she went.
 Before the twelve merciless murderers to stand.
 Her body in the dancing flames they did gently place.
 Not one of them dared to look in her lovely face.
 Her lilly white ashes in the mortar they did gently blend.
 So did they we gain their handsome pay, great riches in the end."

When Kelemen the mason now stepped into his yard,
 His little boy ran greeting him with a joyfilled, leaping heart.
 "Welcome home dear father, oh what a blessed day!
 But where's my loving mother, wherever did she stay?
 This is what his father did answer to him then:
 "Worry not at all my boy, soon will return."
 Father, oh dear father, the sun is setting down,
 Yet my loving mother is nowhere to be found.

Father, oh dear father, I'm begging of you please,
 Tell me now, just tell me where my dearest mother is!"

"Go my boy, to Deva's hill where the wild winds moan.
 There you'll find your mother in that castle shaped tombstone."
 Blinded by his pouring tears he stumbled up the hill,
 And three times cried out mournfully: Answer me, if you will!
 I came to you dear mother, just say one word to me!"
 "I can't my son, these ice cold blocks lay heavily on me."
 Her weary heart broke as these words she did so faintly say
 And then the ground did open wide there where she did lay.
 Her little son into the dark hole of death did fall.
 The sun should never cast its light on Deva anymore!
 "Lord, place an eternal curse! Oh, once and for all!
 The sun should never cast its light on Deva anymore!"

Translation by Steve Savanya

Magas Déva vára ma

SAVANYA ISTVÁN

MÉSZÁROS KATA BALLADÁJA

Közép Európa kellős közepében
Szép Dunának erdős, árnyas oldalán
Áprilisi éjen fény szökött az égből
Hírt hozott egy kormos kórháznak falán

Örömkönnyes kinnak végét koronázta
Újszülöttnak bújó, mohó ajaka
Öntudatlan görcsben fájó éhség rázta
Némaságba süppedt az elköszönt anya

Mégis jött egy asszony s elvitte magával
Gyengédségben ringott szegénység ölén
A világot járta megfakult ruhával
Víg gyerekkor lángolt kalandok tüzén

Iskolásköpenyben ugyanannyit érhet
Mint akiknek minden szalámis kenyér
Indigókék színben ő is annyit érhet
Mint a többi büszke felnyújtott tenyér

Csillogó szemekkel ceruzát terelve
Úsztak osztályévek gyermekálmon át
Mígnem egy nap eljött reggel arra kelve
Emlékek közt hordja már az iskolát

Az élet csókra hívta, nagy találkozásra
Mégmérttetésre, ígért sok babért
Titkot vágyó arca vált csodálkozásra
Útjából az áldás egyre mind kitért

Adott ő magából szeretőnek, napnak
S nem is kért cserébe csak mit kaphatott
Mért van az hogy mindig fakó ruhát adnak?
Neki a sok színből mért csak ez jutott?

Azt remélte többször csillagszemű hittel
Talán ez a másik, végre érte jött
Lopva csukott ajtó hidegséggel vitt el
Haja fényén sikló ifjú örömet

Konyhaszéken ülve esti révedésben
Három gyerekszempár adott meleget
Átkarolva őket önmagát ölelte
Több jutalmat nem várt, kapott eleget

Arca tisztaságát karcolták az évek
Hízott az üresség két levél között
Neki mégis szépek a régi sárga képek
Hozzá hites társul a magány költözött

Alkonyodni kezdett, színek elpuhultak
Árnyak tánca hívta csöndesség felé
Útmutató jelnek mécsesek virultak
Odakuporodtak léptei elé

Álom útja végén billiónyi lámpás
Kristályragyogással befogadta őt
Menyasszonyi fátylat lehelt rá a hárfás
Árvagúnyát csendben elnyelte a föld

Calgary, 2005. május 18.

*Kubik Anna: Hajnali meditáció***A KALEIDOSZKÓP HAGYOMÁNYŐRZŐ KLUB**

magyar tehetségek jelentkezését várja:
ÉNEK, HANGSZER, SZAVALAT, TÁNC, SZÍNÉSZI
ADOTTSÁG - minden érdekel
Hívja: 416 491 4631
Írjon: rozsatelchdancs@gmail.com

Minden gyermeknek BÓBITÁT!
Megrendelhető:
416 491 4631
rozsatelchdancs@gmail.com

NAGY MIKLÓS KUND

MÉG A FÁK IS SÍRNAK...

A megtöretésben, omlásban, romlásban, örök szenvedésben is őrt álló, az éltető szülőföldre konokul kapaszkodó erdélyi fák, a kisebbségi lét drámai jelképei, e különös „székely csúcsívek” grafikusmestere, Kuszto Endre is eltávozott. Ünnepelni készültünk, búcsúznunk kell tőle.

Kuszto Endre (Makfalva, 1925— 2015, Marosvásárhely)

Ez év szeptember 27-én töltötte volna a 90. esztendejét, február 14-én, szombat este útban Szovátára, autóbalesetben vesztette életét Marosvásárhelyen. Hónapokkal születésnapja előtt, március végén személyes jelenlétében terveztük megnyitni jubileumi tárlatát a Bernády Házban. Elsőként szerettük volna köszönteni, emlékkiállítás lesz a tervezett ünneplésből. Még a nyáron, Makfalván ígerte meg, hogy itt lesz, találkozni fog a vásárhelyi közönséggel. Szülőfaluja alkotótáborából sohasem hiányzott, ha betegség kínozza is, mint az utóbbi években elég gyakran, pár napot mindenképp eltöltött a művésztelepen, és amikor jól volt, reggeltől estig járt a környéket, rajzolta ismerős fáit, bokrait, majd örömmel újságot, újabb ismerősöket szerzett: a helytállás, a kitartás, a természet példás emberi tulajdonságokat magukra öltő más érdekes alakzatait. Lenyűgöző volt az alkotókedve, kifogyhatatlan az életeréje. Ki hitte volna, hogy úgy éri a végzet, mint három és fél évtizede fiatalabb pályatársát, a makfalvi tábor névadóját, Nagy Pált?!

Több bánatfa már nem kerül ki Kuszto Endre keze alól, megszakad szénbe, tusba, diópácba varázsolt fekete-fehér metaforáinak sora. A nagyvilágba szétszóródott alkotásai, gazdag életművébe sűrített naplólapjai azonban még sokáig megszólítják embertársait. Hú volt hozzájuk, ahogy mindazokhoz ragaszkodott, akik megbecsülték emberségét, tehet-

ségét, segítették művésszé válását, egyengették pályáját, biztatták, ösztönözték gyakori megpróbáltatásai idején. Most is Kolozsvárról tartott otthonába, egykori kedves tanára, Miklóssy Gábor festőművész képeivel volt találkozása a kincses városban, ahol hatvan évvel ezelőtt végezte a képzőművészeti főiskolát. Haza már nem érkezhett. De ott van, ott lesz még sokáig számos otthonban, sok-sok művészetkedvelő emlékezetében. Ne hagyjuk, hogy fekete csend lepje be ezt az értékes hagyatékot is. Kuszto Endre életpárti volt. Őrizzük meg magunkban ilyenek! Legyen nyugalmas a pihenése!

(Népiújság, 2015. február 15.)

Kuszto Endre: Szárnyaszegetten

„A fehér papírt szenvedéllyel szántó (fekete) szénnel-tussal >>firkálom<< tele, mert nem tudok másként élni. Nem szó-rakozásból, nem is unaloműzésből, hanem szükségből, szolgálatból, mert nekem a fák rajzolása éltető örömöm és életem, bánatom kifejezője. Szénnel-tussal >>irom<< a naplóm, feketén, fehéren”, amit fájdalmak és örömök, bánatok és bizonytalanságok kusza jelei szelnek át.” *(Kuszto Endre)*

PÁSKÁNDI GÉZA

KUSZTOS ENDRE GRAFIKÁI: A SZÉN MEMÓRIÁJA

A szén jobbára fekete. A fekete nem szín. Elynyi a hőt, a fényt. A szén elnyeli a szivárványt. Megemészti. Ellentétben a fehérrel - ez se szín - , mely készségesen visszaadja a színeket. Például színeképelemzés idején. Még a sorrendre is kínosan ügyel : vörös, narancs, sárga, zöld, halvány és sötétkék, ibolya.... az átmenetekkel kiteljesül a kör, és bezárul. A vörös és a sötétkék találkozása: ibolya. Minden párhuzamos szín találkozik tehát, új árnyalatot hoz létre. Az "első szín" és az "utolsó" - a vörös és a sötétkék megszüli az átmenetet, a folytatást. A színvilág önmagába fordul... tökéletes kerek, gömbalak.

E szerint : a fehér emlékezete jó. Memóriájában, mintegy rétegesen - párhuzamosan - ott van származásának útja-képe. Kronológiák szerint de egyidejűleg is .

De vajon a feketének nincs memóriája ? Nem tudná honnan, kitől származik ? A szén identitástudata talán zárva van ? Ez a méltóságérzet megbzálásával függene össze.

Tévedés !

A szén emlékezik. Ahogy az olaj is, hogy szerves eredetű...

Sőt néha, gyíkok, rovarok lenyomatával támasztja alá történelmi bibliográfiáját. A sötét tömeg olykor szinte meghitten tárja fel " családi fényképalbumát".

Hanem a szén emlékezete ennyivel lezárul.

S akkor jön a grafikus, a festő...

Jön Kuszto Endre Erdélyből, a Kárpátok felől.

Onnan, ahol tán még ma is szénégető boksák füstölögnek, ahol a " minerálék " kincsek világa van. Ősi bányák, huták tövéből, ahonnan egykor a balladás, komor világú festőgrafikus Nagy István érkezett.

Kuszto emlékezteti a fák szénét a mindenkori priuszra.

Füstölög a boksa. Szén születik a fából. A szén finom szén a grafikus kezében. A grafikus élő fákat rajzol.

Íme: a szén Művésze által emlékezik, hogy honnan vétetett.

Íme: a körforgás eleventől a holton át ismét elevenig. Annak a képéig legalábbis. Kuszto falusi világa, Kuszto fái oda-gyökereznek emlékezetünkbe. Mint a szén mementói : miből lettél, mivé leszel, karakteres fák, bokrok. Fabulákat rejtenek Képzeletünk éber, "meghumanizálja" : e jellemek a sorok.

Mindig hátborzongató egy eleven táj szénnel megrajzolva.

SZÉNRAJZ: A SZÍNEK TALPIG GYÁSZBAN. A színek hedonistája tetszhalott. Vagy tanatózis :megjászott halál

Mégsem lehangoló: komor, de konok. A fekete e fenséges dívat.

A szénrajz - mint techné - filozófiája, s persze a művészé számunkra egyből sugallatos.

A filmrendező, aki a színek hedonista érdekében fehér fekete filmet forgat - célzatos az askéta, tehát önkorlátozó.

Szadomazochista gesztusa penetráns. A szénrajz askézise ehhez hasonlatos. A geometriás irányzatok művésze lemond temérdek, sok veszélyes körvonalairól, hogy oszlopot, kúpot és gömböt lásson mindenütt. Áldozat : valamit valamiért.

A szénrajz askézise ehhez hasonlatos. A pantomim művésze lemond a szövegről, arcán a pokhálófinom lélekrezdülésről, elveti a tarka-barka mozgásvilágot - egy stilizált arcért, szinte rituális mozdulatokért. Úgy érzi ő is : " én vagyok lényeglátó, lényeglátató." mint minden, amiben tőszomszédságában van. Kezdet és Vég, hosszabb nyugtató átmenetek, árnyalatok nélkül. Pantomim, sötét balett a színben.

Képzeljünk el egy palettát fekete festékgombokkal.

A szénrajzos festő - Kuszto Endre - ugyanúgy tartja (Hamlet a koponyát !), mintha ezek harsány színek lennének. Ugyanúgy tűnődik. melyik feketéhez nyúljon. Ugyanúgy eltávolodik, ugyanúgy keveri...

Igen: a teljes arzenál ott a Sötétségben. Szénben, grafikában. Színes álmovolt ma éjjel, szénrajzokat láttam. A Kusztoseit. Egy szegeken ülő fakír az Öröm-ódát füttyülési...

„A szép emberi mozdulat örök voltát bizonyítja őszintén, meggyőződéssel ember-nélküli képein. Az emberi mozdulatokat fedezi fel a fákban – de az is lehet, hogy ő maga visszavetíti ezeket a mozdulatokat a fákba, a földbe, mintegy bizonyítva, hogy az ember nincs egyedül – látni és láttatni tudja a lezuhant törzsben az emberi testet, a legyőzetést, s az őszit, visszametszett díszfákban meglátja az egyedüllet mozdulatát, mint ahogy a viharban álló törzsek is magukban hordozzák az emberi helytállást, tartást, tisztességet.” (Király László)

Kuszto Endre: Törés

HUSZONÖT ÉVE INDULT ÚJRA ERDÉLYBEN A KATOLIKUS SAJTÓ

Sajtóközlemény

Huszonöt év telt el azóta, hogy a népakarat véget vetett Romániában a kommunista diktatúra uralmának, és ez a történelmi fordulópont egyházunk életében is sok régen várt változást hozott. Dr. Jakab Antal püspök, aki abban az időszakban a Gyulafehérvári Egyházmegye főpásztora volt, mindent megtett, hogy az új idők szavára megfelelő választokat adjon. Ennek a törekvésnek az eredményeként indulhatott újra negyvenkét keserves esztendő után, 1990. február 12-én a katolikus sajtó Erdélyben.

A második világháború után is fennmaradt katolikus sajtót Erdélyben 1948-ban, az egyházi intézmények államosításakor szüntette meg a politikai hatalom, még az egyház nyomdait is elkobozták. Az addig létező újságokat, folyóiratokat – *Erdélyi Iskola*, *Erdélyi Tudósító*, *Zászlónk*, *Apostol* –, ahogy Jakab Antal fogalmaz, „a történelem rossz ekéje gyökerestül kifordította a földből. Idegen világnak magvait szórta szét, s termése se lehetett más, mint bogács”. Az egyház évtizedeken keresztül – ismét Jakab Antalt idézve – „csak az élőszó bizonytalan sorsú eszközével szólhatott a Teremtő Istenről és a helyesen értelmezett világról”. De még azt is kísérték „az evangélium példabeszédének verebei, akik a féltékenység sürgősségével kaparták szét a jó magot”. E hosszú, gyötrelmes időszak alatt Erdély egyházmegyéinek egyetlen rendszeres, államilag engedélyezett katolikus nyomdatermékét az éves falinaptár jelentette, s a hatalom egy-egy imakönyvön kívül semmilyen más alkalmi kiadvány megjelentetését sem engedélyezte.

Lap- és könyvkiadásra negyvenkét év elteltével, a rendszerváltozás hajnalán nyílt lehetőség.

A kezdeményezés, hogy az egyházmegye indítson útjára egy keresztény alapokon álló hetilapot, amely a római katolikus vallásúak mellett más felekezetekhez tartozó szerzők előtt is nyitva áll, az azóta elhunyt Bajor Andor író, költő, Fodor Sándor író, műfordító, Keresztes Sándor, Magyarország későbbi vatikáni nagykövete, továbbá a jelenleg nyugalmazott Czirják Árpád, a kolozsvári Szent Mihály-templom akkori főesperes-plébánosa és Jakab Gábor Kolozsvár-kerekdombi plébános nevéhez fűződik.

Az egyház- és sajtótörténeti szempontból is nagy jelentőségű esemény, a lapalapítás 1990 januárjában történt a kerekdombi plébánián. Keresztes Sándor, arra hivatkozva, hogy a szerzői kör mellett minden bizonnyal a lap olvasótáborát is szélesítik majd más vallású olvasók, javasolta, hogy a tervezett újság címében ne a „katolikus”, inkább a „keresztény” fogalom jelenjék meg. Így lett a lap neve *Keresztény Szó* és került címlapjára a kereszt jele, alatta a felirattal: „*In hoc signo vinces*”, vagyis: „*E jelben győzni fogsz.*”

Az ötlettel az alakuló szerkesztőség tagjai: Bajor Andor, a

lap első főszerkesztője, Czirják Árpád, Fodor Sándor, Keresztes Sándor és Jakab Gábor (későbbi főszerkesztő) felkeresték Jakab Antal püspököt, aki nagy lelkesedéssel fogadta és támogatásáról biztosította őket. Így indult el 1990-ben a Gyulafehérvári Egyházmegye hetilapja, a *Keresztény Szó*.

Az első lapszám 1990. február 12-ére, Márton Áron püspökké szentelésének 51. évfordulójára jelent meg. *Újra indulunk* című vezércikkében Jakab Antal püspök többek között ezeket írta:

„*Néhány hetes céltalan és érthetetlen vérfürdő után és ennek az áldozatnak árán – úgy véljük és hisszük – egy nyitottabb kapun és bátran visszatérhetünk önmagunkhoz. Híveink megőrzött lelki kincseit épegészségesen hozzuk garanciának az új vállalkozásunkhoz. Elindítjuk a Keresztény Szó című új hetilapunkat. A leírt szó vonzásával és erejével akarjuk fenntartani, erősíteni, öntudatosítani katolikus hitünket. Megtaláljuk a megfelelő havi folyóiratunkat is. Megsegítjük a lelkipásztorokat, a tantestületi tagokat abban a magasztos hivatásban, hogy Istennek kedves gyermekeket és a földnek jól tájékozott, tetteikben dicsérhető embereket neveljenek.*

További katolikus irodalmunkkal, megfelelő könyvekkel is közelebb óhajtjuk hozni híveinket az Egyházunkhoz, a világon mindenütt jelen lévő híveihez, minden emberhez és néphez, mert hiszen valamennyien a testvéreink. Ismernünk kell örömeiket, bajaikat és aggasztó életjeleiket, mert tudnunk kell, hogy őrzői vagyunk egymásnak, s nem káinkodhatunk tovább atomfegyverekkel, hideg, bosszantó szavakkal és tettekkel.

Az életutunkat az isteni igazságok fényével akarjuk bevilágítani. Amint a teremtés és megváltás is Istentől eredő és földi irányú, úgy a Krisztus hirdette evangélium fénye is az embernek világít.

Nem kell új divatot kezdenünk. Örök utak és világosságunk vagyunk fáklavivői. Munkánk Isten és népünk szolgálata. Legyen a Szentlélek Isten a mi vezérünk, hogy útközben senkit meg ne sértsünk, és mindenkinek használni tudjunk.”

Másfél év tapasztalatait és az olvasói igényeket figyelembe véve a kiadó a *Keresztény Szót* – a formátumát is megváltoztatva – havonta megjelenő katolikus kulturális folyóirattá módosította, ezzel egy időben pedig, 1991 októberében elindította a *Vasárnap* katolikus hetilapot. Előbbi jellemzően tanulmányok, nagyobb lélegzetű szakanyagok közlését, utóbbi a mindennapi hitélet eseményeiről, az egyházi közösségek tevékenységéről való tájékoztatást, lelkiségi írások megjelentetését tűzte ki célul.

Napjainkban meglehetősen széles a katolikus sajtó- és media-organumok köre. Az említett lapok – *Keresztény Szó*, *Vasárnap* – mellett megjelenik a *Krisztus Világa*, az erdélyi katolikus családok lelkiségi havilapja és ugyancsak szerkesztenek egy időszakos periodikát a gyulafehérvári kispapok *MégIS* címmel. A Csíksomlyói Ferences Rendház Húsvét, Pünkösöd, Mária neve és Karácsony ünnepére a

Csiksomlyó üzenete folyóirattal örvendezteti meg olvasóit. Plébániai értesítő szinte mindenütt van, ha papír alapon nem is, de a világhálón bizonyosan. Elsősorban a kolozsvári Verbum, de más kiadók jóvoltából, illetve magánkiadásban számos katolikus tartalmú könyvkiadvány lát napvilágot. Az egyház az Erdélyi Mária Rádió révén saját rádiós műsorszolgáltatással rendelkezik, és elérhető a Vatikáni Rádió magyar nyelvű adása is. Jelentősek a világi rádiók és televíziók hitéleti műsorai.

Újraindulásának huszonötödik évében, 2015-ben a Jakab Antal Keresztény Kör figyelme hangsúlyosan irányul az erdélyi katolikus sajtóra, ám mindenekelőtt köszönti a katolikus és más társ egyházi sajtó- és médiatermékek, valamint világi felületeken jelenlévő hitéleti tartalmak munkatársait – mindenkit, aki keresztény értékeinket és meggyőződésünket közvetíti a nyilvánosság felé, és aki ennek a munkának az eredményességéhez bármilyen formában hozzájárul. Kívánjuk, hogy az egyházi sajtó szabadságát soha többé semmi ne veszélyeztesse, és hangozzék minél messzebbre el az igaz tiszta keresztény szó!

A Jakab Antal Keresztény Kör teljes tagsága nevében

Varga Gabriella és
Dr. Vencser László

társalapító-társelnökök

ELHUNYT CS. ERDŐS TIBOR (1914 - 2015)

Életének 101. évében elhunyt Cs. Erdős Tibor, a 20. századi magyar festészet kimagasló alakja – közölte a Berettyóújfalui Polgármesteri Hivatal csütörtökön az MTI-vel.

Cs. Erdős Tibor Berettyóújfaluban született, a trianoni döntés után családjával Nagyváradra költözött. Vasestergályos szakmát tanult, majd 1939-1940-ben a brassói repülőgyárban dolgozott.

1945-ben elvégezte a budapesti Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolát, ahol többek között Szőnyi István, illetve Aba-Novák Vilmos növendéke volt. 1945-1959 között alapító tagja és tanára volt a nagyváradi képzőművészeti iskolának, majd a kolozsvári Magyar Képzőművészeti Főiskolának, a mai Művészeti és Design Egyetem elődjének.

1959-1974 között a Kolozsvári Állami Magyar Színház vezető díszlettervezőjeként dolgozott. Cs. Erdős Tibor állandó résztvevője volt a romániai hivatalos tárlatoknak és több külföldi kiállításon is bemutatta képeit. Munkái romániai és magyarországi múzeumokban találhatóak. Művei közül kiemelkedőek murális alkotásai és portréi.

A festőművész pályafutása során számos díjat és kitüntetést vehetett át. Megkapta a Nagybányai Ünnepi Hét festménypályázatának II. díját (1943), az Erdélyi Hivatalos Szalon díját (1947), Románia Lovagkeresztjét (2002) és a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét (2007) is, 2011 óta Berettyóújfalu díszpolgára volt.

MTI

Cs. Erdős Tibor grafikája

BÁCSALMÁSI ISTVÁN

KÖZÖS ÚTKERESÉS ÉS OKTATÁS KÖZÖS CÉLOK NÉLKÜL

Hosszú évek óta szokásom, hogy ugyanazt az amerikai híradó állomást hallgatom nap mint nap, és így az utóbbi időben hallgatnom kellett mindazt, amit a meghívott előadók, írók fontosnak tartanak az amerikai nevelés vagy tanítás szempontjából. Ez az előadássorozat hónapokon keresztül folyt, és az ismétlődő témák igen sok közös nehézségről, ugyanakkor egyforma feladatokról szóltak - mint említettem, különböző előadóktól, különböző iskolákról és különböző tanulókról. A közös nehézségeknél ez a kavardó feltehető lett számomra. Annál is inkább, mert a szakemberek, főleg tanügyi igazgatók leírták ugyan a helyzetet, de elkerültek minden bírálatot, ami főleg nevelésügyi módszerekre, tanároknak és tanulóknak vonatkozott volna. Ezért azután többször kétségbe is vontam a „tanítás” és „nevelés” közötti különbség fölismerését az előadók részéről, ami nem volt megnyugtató számomra sem, mert olyan szakemberekről volt szó, akiknek az egyik vagy mind a kettő életük központjában áll. Így mindinkább arra gondoltam, hogy többen egy eddig még általuk ki nem kísérelgetett, el nem ért, teljesen szabadelvű nevelés elérésére törekcsenek, ahol az örök emberi célok mellett hasonlóan magas közösségi keretet, még „állami” vagy amerikai keretet sem kívánnak ma elfogadni a sok kisebb közösség összefogására, ami eddig megoldást hozott az általuk felsorolt bajokra. Bármennyire is lehetetlennek tűnt ennek az amerikai, állami nevelési célnak vagy keretnek hiánya, és mert semmi Amerika ellenes politikai gondolat nincs benne, ezt az utóbbi törekvést el kellett fogadni egy „újabb” nevelésügyi célnak. Igyekeztem jobban és közelebbről figyelni a jeleket.

Mindenekelőtt világos volt, hogy az felsorolt kifogások egyike sem vonatkozott olyan tanügyi, nevelésügyi intézetre, ahol a tanári kar, vagy egyének, tudósok, kutatók a maguk meghirdetett tudományos céljaival, törekvéseivel világosan és félreérthetetlenül kijelölték volna a keretet, amit a diákoknak és mindenki másnak el kellett fogadni, ahol dolgozni, tanulni kellett. Nem hangzott el semmi kifogás a diákok egyéni szabadságának elvesztése vagy a túlzott kívánalmak erőltetése miatt. Ugyanakkor más, állami, vagy egyéb köztulajdonban lévő intézet, főiskola, egyetem tanulóinak kisebb-nagyobb része mert nem tudta a kívánt munkát elvégezni, azt a közintézet hibájának tüntették fel. Az előadók, az intézet vezetői szerint gyakran ütköztek össze hasonlóan magasabb emberi célok, nevelésügyi keretek és kisebb-nagyobb közösségi célok az elemi és középiskolákban is. Sőt, ezen a szinten volt igazán sok nehézség.

Elhatároztam, hogy a következő előadásokról jegyzeteket készítek. Nem sok értelme volt. Egyik-másik előadás érdekes volt, de a legtöbb beleillett valamelyik csoportba, amelyekre az előzőkből már emlékeztem. Így az újabból csak felemlíték néhányat, ahogy megmaradtak bennem. A legfel-

tűnőbb volt, hogy az elemi iskolások 51 %-a hivatalosan „szegény” és ez az általános szegénység akadályozza őket, hogy az iskolát megfelelően elvégezzék. Hasonlóan nagy szám volt, hogy a „népi kollégiumok” tanulóinak 70%-a nem fejezi be tanulmányait. Viszont a híres „Head Start” mozgalom sikereket ért el a diákok egészségtelen kövérségének leküzdésében. Több szakértő megemlítette a szabványos vizsgák elleni kifogásaikat, mások ugyanakkor védelembe vették ezt a vizsgáztatási módot, mert nélkülük, mondták, nem tudnák, mihez mérni a tanulók előmenetelét. Egyik kisebb közösség iskolaszékének vezetője vagy iskolaigazgatója elpanaszolta, hogy a diákjaik nagy része „jön enni, játszani, de a számtan nem elsődrendű cél a számukra.” A kisebb közösségek tanügyi vagy társadalmi gondjai és bajai, amelyekből olyan meglepően sok van ma mindenféle Amerikában, első látszatra éppen az állami segítséget igényelnék, hogy kilábalhassanak ezekből a tanügyi, anyagi és társadalmi nehézségekből. Enni is kell, játszani is, de írni, olvasni és számolni is a megfelelő szinten meg kell tanulni! Így azután nehéz elképzelni, miért szükséges és miként segíthetne az amerikaiak nehézségein az „állami közösség, összefogó nevelésügyi követelményének, keretének eltörlése, amit egyes szakértők ma fontosnak tartanak. Az „emberiség és emberiség” mindenre kiterjedő pontos megfogalmazása már régóta hiányzik vagy nem egyformán értelmezett az USA-ban, s inkább a katonaság hatalmi célja, semmint a nevelésre összpontosít.

Mi, magyarok talán Széchenyi idejében találkoztunk először a kérdéssel és hosszú ideig tartott megoldani iskolai feladatainkat, ha egyáltalán megoldottuk.

Mi nemzetnevelésnek mondjuk azóta és tartjuk ma is az emberi elsődlegesség célja mellett a kisebb közösségeket összetartó állami közösség felemelő, irányt mutató és összetartó nevelésügyi feladatát. Klebelsberg, Teleki Pál, Márai és mások is gazdagították és formálták Imre Sándor korábbi nemzetnevelési meghatározását és hitét, hogy a nevelés egyéni és közösségi iránya összeegyeztethető. Ma nálunk az Európai Unió közössége teszi az egységes nemzetnevelés feladatát kérdésessé ugyanolyan, vagy az amerikaiakhoz hasonló megfontolások miatt. Sajnos az is kérdéses lett, hogy a mai nevelésben az egyéni és közösségi célokat követők számaránya erősíti vagy gyöngíti a nevelés célját.

On April 26th, lace up your shoes to help transform lives in our community!

Nature's
EMPORIUM presents

Run or Walk for
SOUTHLAKE
REGIONAL HEALTH CENTRE
10K • 5K • 2.5K • Kids Mini Mile

REGISTER TODAY! | runforsouthlake.ca

SZABÓ LÓRINC

NYITNIKÉK

Alszik a hóban
a hegy, a völgy;
hallgat az erdő,
hallgat a föld.

Mikor legutóbb
jártam itt,
nyár nyitogatta
pipacsait,

a nyár nyitogatta,
temette az ősz;
és volt, aki vesztett,
és nincs, aki győz.
Lombnak, virágnak
nyoma sehol,
feete csontváz
a fa, a bokor,

s halotti csipke
a díszük is,
az a törékeny
tündéri dísz,

mit rájuk aggat
éjszaka
fehér kezével
a zuzmara.

Alszik a hóban
a hegy, a völgy,
hallgat az erdő,
hallgat a föld.

Egyszerre mégis
rezzen a táj:
hármat füttyül
egy kis madár.

Háromszor hármat
lűktet a dala,
vígan, szaporán,
mint éles fuvola.

Az a fuvolás
a Nyitnikék!
Már kezdí is újra
az énekét:

kék füttyre mindig
'kvart' lefelé:
nem sok, de örülni
ez is elég.

Nyitni kék, füttyüli,
nyitni kék,
szívnek és tavasznak
nyílni kék!

Nyitni, de - nyitni,
de - nyitni kék!
Füttyülöm én is
énekét.

Nyitni kék, füttyüli,
nyitni kék,
a telet bírni
illenék!

Bírni és bízni
illenék!
Füttyül és elszáll
a Nyitnikék.

Nyitni kék! –
füttyülök utána
s nézek az eltűnő
madárra.

Nyitni kék, füttyülöm,
nyitni kék,
hinni és bízni
kellenék,

mint az a fázó
kis madár,
aki sirja, de bírja,
ami fáj,

akinek tele rosszabb,
mint az enyém,
és aki mégis
csupa remény.

Nyitni kék, indulok,
nyitni kék,
fog az én szívem is
nyitni még.

Nyitni kék! Ébred
a hegy, a völgy,
tudom, mire gondol
a néma föld.

Ő volt a szája,
a Nyitnikék,
elmondta a holnap
üzenetét:

a hitet, a vágyat
füttyülte szét,
kinyitotta a föld
örök szívét:

fütty-fütty-fütty, nyitni kék,
nyitni kék –
Nyisd ki, te, versem,
az emberekét!

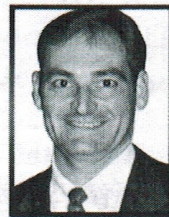

Kubinyi Anna munkája

„A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN”

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag független emberek kevesebbet aggódnak a piac és az élet ingadozásai miatt. Átfogó pénzügyi tanácsadással segítük Önnek lelki nyugalma és vagyoni biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.
Senior Financial Consultant
390 Brant Street Suite 600,
Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDÍJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

Music and Dance

with Máté Szigeti and the Students of
Hamilton Academy of Performing Arts
&

Hamilton City Ballet

Two ways to purchase tickets
and subscriptions:

[Mail] *Return this form to Máté Szigeti*

Hamilton Academy of Performing Arts
108 Park Street West
Dundas, ON., L9H 1X4

Call for information: 905-574-2457 or 289-938-2457

Cheques should be made payable to Máté Szigeti

[Email] szigetimate@gmail.com

Hamilton Academy of Performing Arts is registered as
a non-profit, charitable organization.

(CBN 85903 8267 RR0001)

Please see the HAPA website for donations:
<http://www.haofpa.com/fundraising.html>

Bobó Bóbitája Gyermeklap

Újra itt a **Bóbita!**

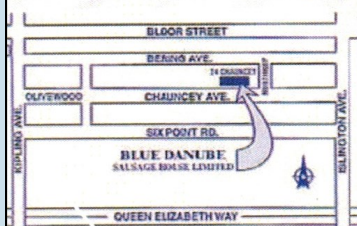
Mami, tudod mi van benne?
Vers, játék és sok-sok mese!
Nyelvtörő, rejtvény, színező,
Találós kérdések, fejtörők!
Édesanyám, kérlek nagyon,
Legyen az én gyermeklapom!

Megrendelhető: 416 491 4631

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar árak bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

Dancs Rózsa — Pokoljárás — Sorsok az egykori romániai abortusztörvény idején

Dancs Rózsa Pokoljárás

Sorsok az egykori romániai
abortusztörvény idején

nemzeti regiszter

Antológia Kiadó
Lakitelek, 2014

Locsolkodás Syékelyföldön

Boboó Bóbitája

Gyermeklap - III. évfolyam 3. szám, 2015. március

Anyanyelvünk műhelye - gyermekeink öröme!
Ne felejtse el megrendelni!

